

AUGUST '68

Okupácia a občiansky odpor
na Slovensku
v obrazových dokumentoch
Archívu Ústavu pamäti národa

Occupation and Civil Resistance
in Slovakia in Photo Documents
from the Archives
of the Nation's Memory Institute

AUGUST '68

Ústav pamäti národa
Bratislava 2008

AUGUST '68

Okupácia a občiansky odpor na Slovensku
v obrazových dokumentoch
Archívu Ústavu pamäti národa

Occupation and Civil Resistance
in Slovakia in Photo Documents
from the Archives of the Nation's Memory Institute

*Zostavil / Edited by
Radoslav Ragač*

Ústav pamäti národa
Bratislava 2008

AUGUST '68

Okupácia a občiansky odpor na Slovensku v obrazových dokumentoch
Archívu Ústavu pamäti národa

Occupation and Civil Resistance in Slovakia in Photo Documents
from the Archives of the Nation's Memory Institute

Zostavil / Edited by
Radoslav Ragač

Vydal / Published by
Ústav pamäti národa
Nám. SNP 28
810 01 Bratislava
Slovakia
www.upn.gov.sk

1. vydanie / 1st edition

Technická spolupráca / Technical support Ľubomír Ďurina
Jazyková redaktorka / Linguistic editor Katarína Szabová
Cover design Miroslav Cipár
Grafická úprava a sadzba / Design and typeset VMV
Tlač / Printed by Vydavateľstvo Michala Vaška
© Ústav pamäti národa 2008

ISBN 978-80-89335-06-0

„Ex oriente lux” – svetlo z východu

Tieto slová napísal 21. augusta 1968 na ohorenú stenu budovy vedľa Československého rozhlasu v Prahe neznámy občan. Už sa asi nedozvieme, či ho inšpiroval požiar, boje okolo budovy rozhlasu, pri obrane ktorej invázne jednotky zastrelili niekoľkých demonštrantov, alebo invázia ako taká – skutočné „svetlo” z východu –, ktoré však paradoxne na vyše dvadsať rokov uvrhlo Československo do pevného zovretia normalizačnej šede. Pád Novotného garnitúry a jej vystriedanie novým vedením Ústredného výboru Komunistickej strany Československa na čele s Alexandrom Dubčekom, následné viditeľné demokratizačné zmeny a celkový odmäk v spoločnosti na jar 1968 veľmi rýchlo prekročili rámec komunistickej strany. Do verejného života sa začali intenzívne zapájať aj mnohé, do tých čias prehliadané či ostrakizované skupiny obyvateľstva (napríklad KAN, K-231), ktoré rozhodne nepatрили do *mainstreamu* intenzívne budovanej socialistickej spoločnosti. Pre toto obdobie našich dejín sa vžilo označenie *pražská jar*. Občiansky aktivizmus nadobudol dovtedy nevídané rozmery a pestrosť. Na Slovensku vládol široký

konsenzus elít v snahe zmeniť jeho nedôstojnú štátnoprávnu pozíciu v asymetricky riadenom socialistickom štáte podľa ústavy z roku 1960, stotožňovanom s nenávidenou Novotného garnitúrou. U časti slovenských elít bolo toto volanie po federalizácii štátu (možno) ešte silnejšie, ako snahy demokratizovať spoločnosť. Rýchle spoločenské premeny vyvolávali obavy vládnucich špičiek v Sovietskom zväze, ktoré začali rýchlo artikulovať svoju nespokojnosť s vývinom v Československu. Vedenie Komunistickej strany Sovietskeho zväzu sa nakoniec rozhodlo riešiť situáciu v Československu silou v spolupráci s domácimi kolaborantmi, ktorí mali vytvoriť tzv. robotnícko-roľnícku vládu. Večer 20. augusta 1968 okolo 23. hodiny prekročili zhromaždené invázne jednotky Zväzu sovietskych socialistických republík, Bulharskej ľudovej republiky, Maďarskej ľudovej republiky, Nemeckej demokratickej republiky a Poľskej ľudovej republiky hranice Československa a z viacerých smerov začali obsadzovať jeho územie. Početnosť nasadených vojenských jednotiek sa odhaduje až na šesťstotisíc mužov. Okupácia, únos vrcholných československých

predstaviteľov do Moskvy a prvé obete na životoch stmelili veľkú časť československej verejnosti, ktorá aj s nasadením vlastného života začala brániť výdobytky obrodného procesu. Nastali dni demonštrácií, letákových vojen a vysielania „slobodných vysieláčov“, v ktorých značná časť verejnosti prejavila svoju občiansku angažovanosť a statočnosť. Po podpise Moskovského protokolu (26. 8. 1968) sa začali uplatňovať prvé normalizačné kroky a postupne sa vytvárali podmienky na nástup novej normalizačnej garnitúry do vedenia štátu. V niekoľkých nasledujúcich rokoch prišlo počas normalizácie k odbúraniu výdobytkov roku 1968, masovej emigrácii, plošnému perzekvovaniu „antisocialistických a pravicovo-opportunistickej živlov“ – ich prepúšťaniu z práce a k masovému vylučovaniu z komunistickej strany.

Rozhodnutie Ústavu pamäti národa pripraviť v jubilejnom „osmičkovom“ roku publikáciu k 40. výročiu okupácie Československa vojskami piatich krajín Varšavskej zmluvy nadväzuje na predchádzajúce aktivity ústavu týkajúce sa okupácie z roku 1968 (napríklad zoznam

slovenských obetí invázie). Rozhodli sme sa pripraviť obrazovú publikáciu zameranú na prezentáciu doposiaľ neznámych autentických ikonografických dokumentov z fondov Archívu Ústavu pamäti národa, ktoré zachytávajú okamihy invázie. Doposiaľ boli takmer úplne neznámou časťou nášho kultúrneho dedičstva. Svojou koncepciou ide o populárno-vedeckú prácu a jej hlavným cieľom je osloviť čo možno najširšiu časť verejnosti, hlavne mladšiu generáciu, ktorá nebola priamym svedkom týchto udalostí. Širší záber publikácie má napomôcť aj to, že vychádza ako dvojazyčná, v slovensko-anglickej mutácii.

Jedným z dôvodov, prečo sa ÚPN pre jej vydanie rozhodol, je aj doterajší pomerne zjednodušený vizuálny obraz okupácie. Tá je aj na Slovensku známa hlavne z bohatého a dramatického pražského, menej už z bratislavského materiálu, z ktorého je asi najznámejší súbor fotografií z centra Bratislavy neskôr komunistami perzekvovaného fotoreportéra Ladislava Bielika. Publikácia sa preto snaží ísť inou cestou a predstaviť augustové dni roku 1968 prie-

rezovo, z pohľadu obyvateľov viacerých slovenských regiónov. Z tohto dôvodu sme sa pri výbere snažili rozsahom vyvážené fotografiami predstaviť okrem Bratislavy aj stredné a východné Slovensko. Rezignovali sme na profesionalitu vyhotovenia záberov ako na prioritu, skôr sme sa zamerali na ich výpovednú hodnotu. Fotografie sme doplnili aj o ukážky originálov dobových letákov, ktoré sa zachovali vo fondoch Archívu Ústavu pamäti národa. Ich kvantitatívna explózia a pestrosť v augustových dňoch boli jednou z dominánt tých dní. Druhým aspektom bola snaha o „civilnejší“ pohľad na okamihy okupácie. Okrem záberov inváznych vojenských jednotiek a obetí okupácie sme sa snažili zachytiť aj už spomínané plagáty vo výkladoch, rôzne nápisy, poškodzovanie pamätníkov Sovietskej armády, inváznej bojovej techniky a pod. S istým nadsadením sa dá povedať, že boli jedným z „hlavných bojových polí“ demonštrantov – typickým spôsobom prejavu ich odvážneho občianskeho postoja a odporu voči invázii, chápanej ako zrada. Z tohto dôvodu viaceré z plagátov prirovnávajú Leonida Brežneva k Adolfovi Hitlerovi, či všeobecnej-

šie Sovietsky zväz k Tretej ríši a porovnávajú august 1968 s Mníchovskou dohodou z roku 1938. Časté boli nápisy typu „otec osloboditeľ – syn okupant“. Pre slovenské prostredie bolo v tomto období typické aj silné volanie po spravodlivejšom štátnoprávnom usporiadaní ČSSR. Preto sú medzi nápismi aj tie, ktoré volajú po federalizácii Československa. Objavuje sa aj nútene zabudnutý symbol slovenského dvojkríža, ktorý komunistický režim vymazal zo štátnej symboliky v roku 1960.

Hlavnou „pridanou hodnotou“ publikovaného súboru fotografií a dokumentov je, okrem už spomínanej originality, ich pôvod. Časť publikovaných fotografií a dokumentov z augusta 1968 získala Štátna bezpečnosť. Okrem jednej fotografie, ktorá je priamo dielom príslušníka ŠtB, boli totiž ich autormi občania snažiaci sa zdokumentovať okamihy invázie. Ich mená poznáme len sčasti, viaceré fotografie sú anonymné. O tieto fotografie, filmové materiály, plagáty, letáky a pod. prejavovala ŠtB živý záujem – boli totiž podkladom na trestné stíhanie organizátorov protestov, pisateľov a rozširovateľov

letákov. V jej rukách nesporne skončili tisíce z nich, dokonca z nich vytvárali aj inštruktážne expozície. V archívnych fondoch z činnosti krajských a okresných zložiek ŠtB sa však do súčasnosti zachovali veľmi nerovnomerne, zväčša len z územia východného Slovenska. Jedným zo smutných dôvodov je aj to, že až do vzniku Ústavu pamäti národa boli dokumenty z činnosti zložiek Štátnej bezpečnosti spravované veľmi neodborne. Boli uložené mimo siete verejných archívov, v rezortných archívnych pracoviskách ministerstva vnútra. Tu v rukách „odborníkov“, žiaľ, prišlo k zničeniu mnohých historicky veľmi hodnotných dokumentov, a tým aj k nenávratnému poškodeniu a ochudobneniu jednotlivých archívnych fondov. To, čo zostalo, je už len malým torzom.

Druhú časť z publikovaných fotografií získal Archív Ústavu pamäti národa svojou aktívnou akvizičnou činnosťou (získavaním archívnych dokumentov hlavne neúradnej proveniencie darom, nákupom a pod.). Je to oblasť, ktorej sme už od vzniku archívu venovali zvýšenú pozornosť. Ústav získal darom osobný fond novi-

nára Jána Kučeráka, ktorý v roku 1968 pôsobil v regionálnych novinách Smer, vychádzajúcich v Banskej Bystrici. Ján Kučerák po auguste 1968 z Československa emigroval a usadil sa v Kanade. Súčasťou darovaných archívnych dokumentov je aj súbor fotografií zachytávajúci okamihy okupácie na strednom Slovensku, hlavne v Banskej Bystrici. Unikátom je nepochybne roztrhnutá fotografia zo zvolenského námestia, na ktorej je mŕtve telo Jozefa Leváka a ktorú sa podľa textu na zadnej strane pokúsil v Toronte zničiť „mladý ľavičiar“. Na ďalšej fotografii z Banskej Bystrice je viditeľné angažované moderné umelecké dielo – inštalácia na pomníku Sovietskej armády na námestí. Neznámy autor naň položil detské hračkárske napodobeniny zbraní a v sprievodnom texte ho nazval „Zbrane kontrarevolucionárov“.

Druhým ikonografickým dokumentom získaným akvizičnou činnosťou archívu je doma vyrobené spomienkové leporelo z fotografií, výstrižkov z novín, karikatúr, rôznych citátov a básní, ktoré zachytáva okamihy okupácie v Bratislave. Ide o intímny spomienkový dokument, ktorý

bol, tak ako mnohé iné súkromné zbierky novín, letákov a časopisov z augusta 1968 vyše dvadsať rokov „neaktuálny“ a prístupný len jeho autorovi a jeho najbližším. Ich vznik zároveň dokazuje, ako hlboko okupácia zasiahla československú spoločnosť.

Asi najhodnotnejšie sú fotografie improvizovaných pamätníkov na miestach zastrelenia bratislavských obetí invázie. Unikátna je aj fotografia pietnej spomienky pri pamätnej tabuli Petra Legnera. Autor leporela a autori fotografií, ktoré obsahuje, sú, žiaľ, neznámi. Archívu Ústavu pamäti národa ho daroval Ing. Ján Langoš.

Pri tvorbe popisov fotografií sme rešpektovali ich autentické názvy, ktoré dostali od pôvodcov, a uvádzame ich vždy na začiatku v úvodzovkách. Upravili sme ich podľa súčasnej gramatiky a v prípade výskytu skratiek sme ich rozpísali. Prihliadali sme na dvojazyčnosť publikácie, preto sú popisy fotografií širšie a zachytávajú aj časti slovenských a ruských textov zobrazených plagátov a letákov, ktoré by inak pre anglicky hovoriaceho čitateľa zostali len nezrozumiteľnou ilustráciou.

Radoslav Ragač

Introduction

"Ex oriente lux" – the light from the East

An unknown citizen wrote these words on a charred wall of a building standing beside Czechoslovak Radio in Prague on August 21, 1968. We might never find out whether he was inspired to write them because of fire, or fights near the Radio building, where invasion forces shot several demonstrators defending it, or due to the very fact that the invasion took place – truly the "light" from the East, which paradoxically cast Czechoslovakia into the tight grasp of normalization greyness for over twenty years. The fall of Novotný and his suite opened the way to Alexander Dubček to head the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia. Subsequent noticeable democratization changes and overall leniency in society in the spring of 1968 exceeded the boundaries of the communist party very quickly, and started to involve other groups from the population that used to be overlooked or ostracized in the past (such as KAN, K-231), and definitely did not fit into the mainstream of the intensively built socialistic society. This period of our history has been generally known as the Prague Spring. Civil activism attained completely new dimensions and variety. In Slovakia, there was a wide consensus of the elites to change its undignified position in a socialist state controlled asymmetrically according to the constitution of 1960, which Novotný's rule embodied. With some Slovak elite groups, the urge to push for federalization of the coun-

try might have been even more pressing than the effort to democratize the society. Prompt societal changes raised concerns of the ruling elites in the Soviet Union, which was quick to articulate its discontent with their development in Czechoslovakia. The leadership of the Soviet Communist Party eventually decided to handle the situation in Czechoslovakia forcibly, jointly with native collaborators who were expected to establish the so-called government of the worker and agrarian classes. In the evening of August 20, 1968, around 11 o'clock, the rallied invasion forces of the Union of Soviet Socialist Republics, Bulgarian People's Republic, Hungarian People's Republic, German Democratic Republic, and Polish People's Republic crossed the borders of Czechoslovakia and started occupying its territory from several directions. In estimation, the numbers of the deployed military units reached as many as 600,000 men. The occupation, kidnapping of the top Czechoslovak political representatives to Moscow, and first fatalities cemented the mindset of a great part of the Czechoslovak public who started defending the accomplishments of the revival process, even if their lives were at stake. Days of demonstrations, pamphlet wars, and "free transmitter" broadcasts dawned with a significant portion of the public expressing their civil involvement and bravery. When the Moscow Protocol was signed on August 26, 1968, the normalization measures came into practice and gradually paved the

way for the new normalization political suite to run the state. The next several years marked the systematic disintegration of the accomplishments that led to 1968 events, mass emigration, and ubiquitous persecution of "antisocialist and right wing opportunist elements", caused pervasive layoffs and massive exclusions from the communist party.

In an effort to commemorate the 40th anniversary of the occupation, the Nation's Memory Institute has decided to elaborate a publication and to tie it in with the previous activities of the institute regarding the occupation of Czechoslovakia in 1968, such as the compiled list of Slovak victims of the occupation. We set out to create a visual publication dedicated to present existing yet obscure authentic iconographic documents stored in the collections of the Institute's Archives, which capture the moments of the invasion. They had been a rather unknown part of our cultural heritage. The publication has been written in a popular scientific style and the intent is to address the widest possible range of people, especially the younger generation who did not witness these events firsthand. The bilingual publication of the document should also contribute to its wider accessibility.

One of the reasons that led the Nation's Memory Institute to publish it was an existing, rather simpli-

fied visual perception of the occupation. The notion of the occupation in Slovakia has been familiarized with the rich and dramatic visual material originating in Prague, but much less with the footing from Bratislava, with perhaps the most well-known collection of photographs from the centre of Bratislava shot by a photo reporter Ladislav Bielik who later had to face communist persecution. For this reason, the publication charted a different course and aims to present the infamous August days of 1968 as the inhabitants of various Slovak regions viewed them. We therefore tried to select a balanced collection of photographs that represents, in addition to Bratislava, also Central and East Slovakia. We resigned to judge the professionalism with which the photographs were taken and focused rather on their testimonial value. We teamed the photographs with some authentic pamphlets, which have been preserved in the collection of the Institute's Archives. The quantity and diversity with which they teemed in late August were a dominant feature of those few days. We also aimed to extend a more "civilized" view of the moments during the occupation. Besides snapshots of the invasion military vehicles and victims of the occupation, we attempted to cover the posters in shop windows, various inscriptions, vandalism of memorials dedicated to the Soviet Army, invasion army vehicles, etc. The demonstrators took them for virtual battle fields where

they could express their courageous civic stand and resistance to the invasion perceived as an act of betrayal. For this reason, some posters compare Leonid Brezhnev to Adolf Hitler, the Soviet Union to the "Third Reich", and paralleled the events in August of 1968 to the Munich Agreement of 1938. Inscriptions declaring "father, the liberator – son, the occupier" were common. A strong call for a more just legal organization of the state was quite characteristic of the Slovak arena. Hence, the inscriptions clamouring for the federalization of Czechoslovakia. A symbol of the Slovak double cross, which the communist regime practically eradicated from symbolism of the state in 1960, reappears once again.

Where the published visual collection and documents were found, besides their authenticity, constitutes its major "added value". Some of the published photographs and documents originating in August 1968 were impounded by the State Security. Apart from one snapshot that was taken by the State Security officer, the photographs were taken by citizens who tried to document the moments of the invasion. Their names are mostly unknown. The State Security was eager to trace the photographs, film footages, posters, pamphlets, etc. since they served as a base for legal prosecution of protest organizers, pamphlet originators and disseminators, etc. They undoubtedly

seized thousands of them – they even made them into instructive expositions. Archival collections documenting activity of the regional and district State Security units have been rather disproportionate – most of them are from East Slovakia. One of the reasons why this state of affairs came about was that prior to the establishment of the Nation's Memory Institute, documents on the activity of the State Security forces had been handled with an excessive lack of professionalism. These documents were not stored within the network of general archives. Instead, they were kept in the archival departments of the interior ministry. Here, the inexpert manipulation destroyed many historic documents, and caused irreparable damage and deficits within the individual archival collections. What has remained constitutes nothing but a sawed-off torso.

The Nation's Memory Institute Archives has acquired another part of the published photographs through its active acquisition activities (acquiring archival documents from a mainly non-state provenience via donations, purchasing, etc.). We have paid heightened attention to this area ever since the establishment of the Institute's Archives. The Institute, for example, has received via donation a personal collection of Ján Kučerák, a journalist who in 1968 worked in a regional newspaper *Smer* in Banská Bystrica. Ján

Kučerák emigrated from Czechoslovakia after August of 1968, and settled in Canada. The portfolio of donated archival documentation also includes a collection of photographs capturing moments of the occupation in Central Slovakia, mainly in Banská Bystrica. A torn photograph of a square in Zvolen with the dead body of Jozef Levák, which, following the text on the backside – “a young leftist” in Toronto tried to destroy, is undoubtedly a truly unique contribution. Another photograph in Banská Bystrica is noticeable for the improvised work of modern art it depicts at the Soviet Army memorial on a square. An unknown author placed toy guns upon the memorial and commented his work with an inscription reading „Zbrane kontrarevolucionárov” (Weapons of Counter-revolutionaries).

Yet another iconographic document acquired via the acquisition activities of the Archives is a home-made commemorative concertina book comprised of newspaper clips, caricatures, and various citations and poems that capture the atmosphere of the occupation in Bratislava. It is a personal commemorative documentation of the events, which like many other private compilations of newspapers, pamphlets, and magazines dating to August 1968, remained “outdated”, and accessible to its author and his close ones for over twenty years. Their

origination is proof of how deep the impact was of the occupation on the society in Czechoslovakia.

The photographs of the extemporized memorials dedicated to victims of shooting in Bratislava displayed in the actual places these tragedies took place are likely the most valuable ones. The photograph capturing a pious commemoration at a plaque honouring Peter Legner is a unique piece as well. Unfortunately, the author of the concertina book, along with the photographers who took the photos included in the book, remain unknown. The Nation’s Memory Institute received it as a gift from Ing. Ján Langoš.

When we composed the photograph captions, we respected the authentic titles that they received from their authors. We therefore always list them in quotation marks at the beginning of the captions. We took the liberty to amend them to suit the rules of modern grammar, and we listed the abbreviations in full wording. We have taken the bilingual nature of the publication into consideration – for this reason, the photograph captions have been broader in description, and they capture parts of Slovak-Russian texts displayed on the pamphlets and posters, which would otherwise remain nothing but an incomprehensible illustration to an English speaking reader.

Radoslav Ragač

Kalendárium augustových udalostí

- 20. 8. 1968** Neskoro večer začali invázne jednotky okupáciu územia Československa.
- 21. 8. 1968** Demonštrácie na celom území ČSSR a prvé obete invázie; predsedníctvo Ústredného výboru Komunistickej strany Československa schválilo uznesenie odsudzujúce inváziu.
- 22. 8. 1968** Mimoriadny XIV. zjazd KSČ v Prahe–Vysočanoch, zvolenie nového Ústredného výboru na čele s internovaným A. Dubčekom.
- 24. 8. 1968** Hodinový generálny štrajk.
- 25. 8. – 26. 8. 1968** Zasadnutie ÚV KSČ – zrušenie uznesenia odsudzujúceho okupáciu z 21. 8. 1968.
- 26. 8. 1968** Podpísaný Moskovský protokol, začína sa mimoriadny zjazd Komunistickej strany Slovenska.
- 29. 8. 1968** Ukončenie mimoriadneho zjazdu KSS, schválenie Moskovského protokolu zjazdom.
- 31. 8. 1968** Zasadnutie ÚV KSČ – začiatok politických čistiek v strane (odvolaní František Kriegel, Oldřich Švestka, Emil Rigo); nové zloženie predsedníctva a schválenie Moskovského protokolu.

Chronology of August events

- 20. 8. 1968** In the late evening, invasion troops started occupying the territory of Czechoslovakia.
- 21. 8. 1968** Demonstrations were held throughout the entire CSSR and the first victims of the invasion were killed; the Presidium of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia passed a resolution condemning the invasion.
- 22. 8. 1968** Extraordinary 14th Congress of the Communist Party of Czechoslovakia in Praha – Vysočany, new Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia elected, with A. Dubček at the head.
- 24. 8. 1968** One-hour-long general strike.
- 25. 8. – 26. 8. 1968** The Congress of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia denounced its previous resolution condemning the occupation passed on 21. 8. 1968.
- 26. 8. 1968** The Moscow Protocol was signed; the extraordinary congress of the Communist Party of Slovakia convened.
- 29. 8. 1968** The extraordinary congress of the Communist Party of Slovakia concluded; The Moscow Protocol was signed.
- 31. 8. 1968** The Congress of the Central Committee of the Communist Party of Czechoslovakia marked the start of the political purges in the party (dismissal of František Kriegel, Oldřich Švestka, and Emil Rigo); the new presidium of the party was appointed; the Moscow Protocol was signed.
-

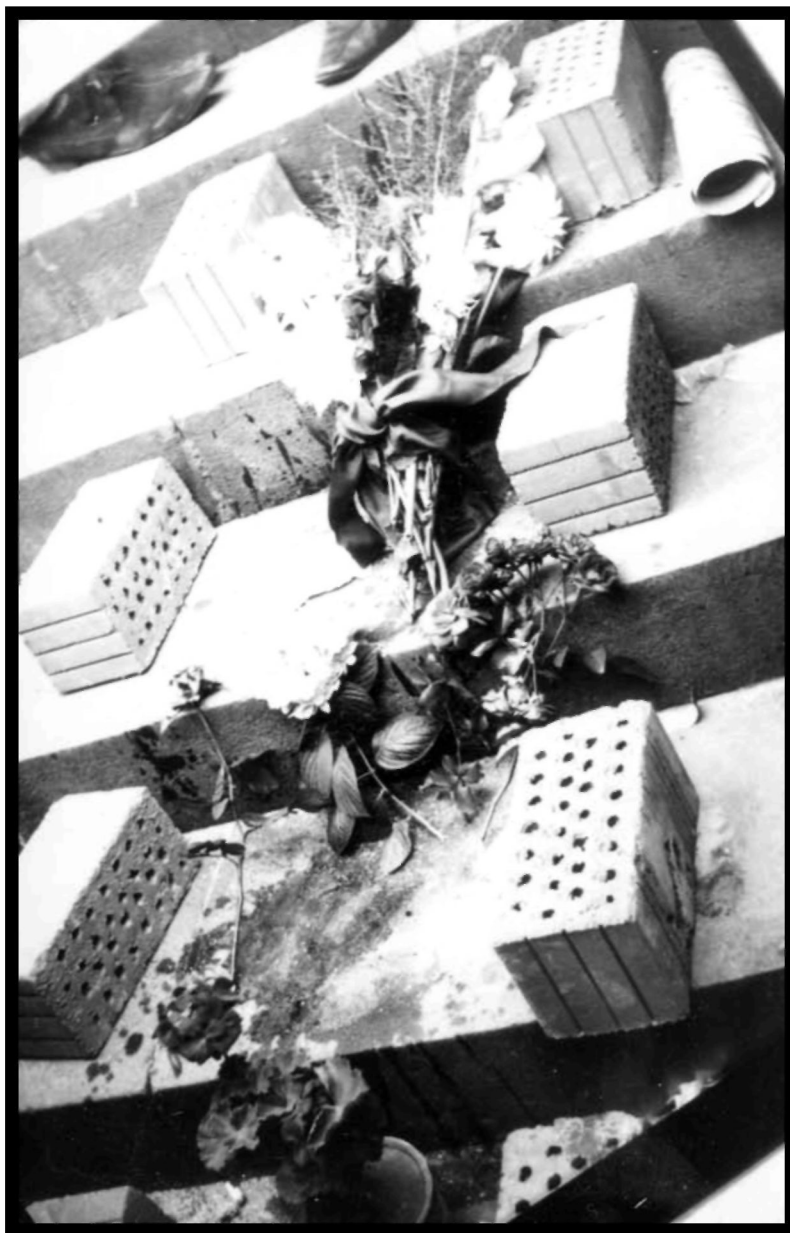

001 **Neznámy:** Zhromaždenie na mieste zastrelenia študentky Dany Košanovej na schodoch pred Univerzitou Komenského v Bratislave.

001 **Photographer Unknown:** A gathering at the steps of Univerzita Komenského in Bratislava, where a student Dana Košanová was shot.

002 **Neznámy:** „21. 8. 1968, fotené asi dve hodiny po vražde.“ Improvizovaný pamätník z tehál a kvetov na schodoch pred univerzitou na mieste zastrelenia Dany Košanovej. Bratislava.

002 **Photographer Unknown:** “21. 8. 1968, photograph taken about two hours after the murder.” Improvised memorial of bricks and flowers at the steps of Univerzita Komenského in Bratislava, where a student Dana Košanová was shot.

003 **Neznámy:** Improvizovaný kríž s fotografiou Dany Košanovej a nápis pri vchode do Univerzity Komenského v Bratislave.

003 **Photographer Unknown:** Improvised cross with a photograph of Dana Košanová and an inscription at the entrance of Univerzita Komenského in Bratislava.

004 **Neznámy:** Improvizovaný kríž s kapitánskou čiapkou a nápisy na Šafárikovom námestí pri budove Univerzity Komenského v Bratislave na mieste, kde bol zastrelený kapitán Dunajplavby Ján Holík.

004 **Photographer Unknown:** Improvised cross with a captain's hat and an inscription at Šafárikovo námestie by Univerzita Komenského in Bratislava, a place where a captain of Dunajplavba Ján Holík was shot.

005 **Neznámy:** „21. august 1968.“ Detail kríža s trníovou korunou z ostnatého drôtu a s kapitánskou čiapkou.

005 **Photographer**

Unknown: “August 21, 1968.”
Close capture of a cross with a crown of thorns made of barbed wire and a captain's hat.

006 **Neznámy:** „29-ročný robotník zo Slovnafu.“ Improvizovaný križ z tehál, stopy krvi, kvety a československé vlajky na mieste zastrelenia Stanislava Siváka na Šafárikovom námestí pri budove Univerzity Komenského v Bratislave.

006 **Photographer Unknown:** “29-year-old worker of Slovnaf.” Improvised cross of bricks, a blood mark, and flowers next to the Czechoslovak flags at Šafárikovo námestie by Univerzita Komenského in Bratislava where Stanislav Sivák was shot.

007 **Neznámy:** Pietna spomienka pri pamätnej tabuli na budove Hlavnej pošty v Bratislave, mieste zastrelenia Petra Legnera. Jeseň 1968.

007 **Photographer Unknown:** A pious commemoration at the plaque on Hlavná pošta's building in Bratislava where Peter Legner was shot. Autumn 1968.

008 **Neznámy:** „Dom obuvi – 21. august 1968. Tieto tri kvetinky nám 21. augusta 68 venovali sovietski osloboditelia.“ Tri priestrely na výklade Domu obuvi na Námestí SNP v Bratislave.

008 **Photographer**
Unknown: “Shoe department store – August 21, 1968. These three precious flowers were a present from the Soviet liberators on August 21, 1968.” Three bullet holes in a show window of the Shoe department store at Námestie SNP in Bratislava.

009 **Neznámy:** Kolóna sovietskych tankov na Námestí SNP v Bratislave.

009 **Photographer Unknown:** Soviet tank convoy on Námestie SNP in Bratislava.

010 **Neznámy:** Tanky pred hotelom Krym na Šafárikovom námestí v Bratislave. V pozadí budova Univerzity Komenského.

010 **Photographer Unknown:** Tanks in front of hotel Krym on Šafárikovo námestie in Bratislava with Univerzita Komenského in the background.

011 **Neznámy:** Demonstranti a tanky v centre Bratislavy.

011 **Photographer Unknown:** Demonstrators and tanks in the centre of Bratislava.

012 **Neznámy:** Posádka sovietskeho obrneného transportéra pred Kostolom Milosrdných bratov na Námestí SNP v Bratislave obkolesená demonštrantmi.

012 **Photographer Unknown:** Soviet armoured vehicle crew in front of the Church 'Milosrdní bratia' on Námestie SNP in Bratislava, surrounded by demonstrators.

013 **Neznámy:** Diskusia
pod hlavňou sovietskeho
tanku. Bratislava.

013 **Photographer
Unknown:** Discussion
beneath the barrel of
a Soviet tank. Bratislava.

014 **Neznámy:** Sovietsky dôstojník mieriaci na demonštrantov pištoľou z obrneného transportéra. Bratislava.

014 **Photographer Unknown:** Soviet officer aiming a handgun from the armoured vehicle at the demonstrators. Bratislava.

015 **Neznámy:** Demonstranti na korbe nákladného auta s ručne vyrobenými plagátmi bránia prechodu tanku. Bratislava.

015 **Photographer Unknown:** Demonstrators on the deck of a truck with hand-made posters bar the way of a tank. Bratislava.

017 **Neznámy:** Tank v centre Bratislavy.

017 **Photographer Unknown:** A tank in the centre of Bratislava.

016 **Neznámy:** Pohľad na demonštrujúcich a vojenskú techniku na Námestí SNP v Bratislave.

016 **Photographer Unknown:** View of demonstrators and military vehicles on Námestie SNP in Bratislava.

018 **Neznámy:** Plagát s ruským nápisom „Von!“ vo výklade obchodu. Bratislava.

018 **Photographer Unknown:** A poster with the Russian inscription “Out!” in a show window. Bratislava.

019 **Neznámy:** Diskusie pri kolóne tankov. Bratislava.

019 **Photographer Unknown:** Discussions by the tank convoy. Bratislava.

020 **Neznámy:** Obrnené transportéry s nápismi „Domov!“ v centre Bratislavy.

020 **Photographer Unknown:** Armoured transporters with inscriptions “Go home!” in the centre of Bratislava.

021 **Neznámy:** Invázny tank v kolóne pred Kostolom svätých Jána z Mathy a Félixa z Valois (trinitárov) v Bratislave.

021 **Photographer Unknown:** Invasion tank in a convoy in front of the Church of St. John of Matha and St. Felix of Valois (Trinitarian) in Bratislava.

022 **Neznámy:** Tank pri Starej tržnici mieriaci na „Manderlák”. Bratislava.

022 **Photographer Unknown:** A tank at Stará tržnica aiming at “Manderlák”. Bratislava.

023 **Neznámy:** Posádka obrneného transportéra sleduje demonštrantov na Námestí SNP v Bratislave.

023 **Photographer Unknown:** Armoured transporter crew observes the demonstrators on Námestie SNP in Bratislava.

024 **Neznámy:** Zhromaždenie
pri obrnenom transportéri.
Bratislava.

024 **Photographer Unknown:**
A gathering at an armoured
transporter. Bratislava.

025 **Neznámy:** Tank mieriaci na Nemocnicu Milosrdných bratov na Námestí SNP v Bratislave.

025 **Photographer Unknown:** A tank aiming at the hospital 'Milosrdní bratia'.

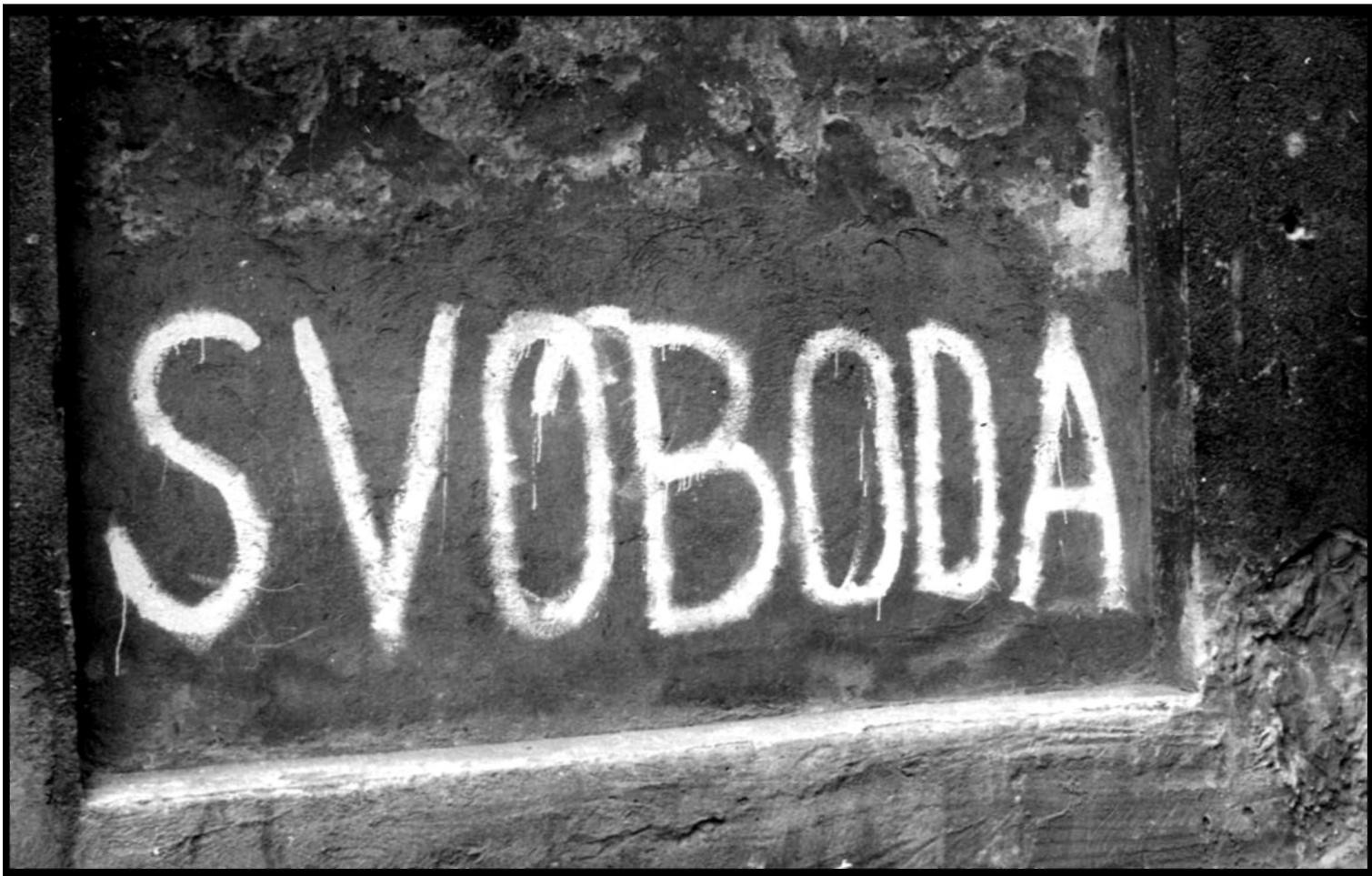
026 **Neznámy:** Obrnená technika na Námestí SNP v Bratislave.

026 **Photographer Unknown:** Armoured vehicles on Námestie SNP in Bratislava.

027 **Neznámy:** Portréty Ludvíka Svobodu a Alexandra Dubčeka s letáky na domových dveřích.

027 **Photographer Unknown:** Portraits of Ludvík Svoboda and Alexander Dubček among pamphlets at a house door.

028 **Neznámy:** Nápís „Svoboda“ na budove v centre Bratislavy.

028 **Photographer Unknown:** Inscription
“Svoboda” on a building in the centre of Bratislava.

029 **Neznámy:** Nápis „Svoboda – opora národa“ na povrchu cestnej komunikácie.

029 **Photographer Unknown:** Inscription “Svoboda – nation’s recourse” on a roadway.

SLOVENSKE NÁRODNE DIVADLO

NEZAHYNIE NÁROD, V KTOROM SA KAŽDÝ DOKÁŽE RIADIŤ
TAK SVOJIM ROZUMOM AKO SVOJIM SVEDOMÍM. A. DUBČEK

031 **Neznámy:** Nápis „Dubček!“ na povrchu cestnej komunikácie.

031 **Photographer Unknown:** Inscription “Dubček!” on a roadway.

030 **Neznámy:** Výzdoba fasády budovy Slovenského národného divadla a fontány. Bratislava.

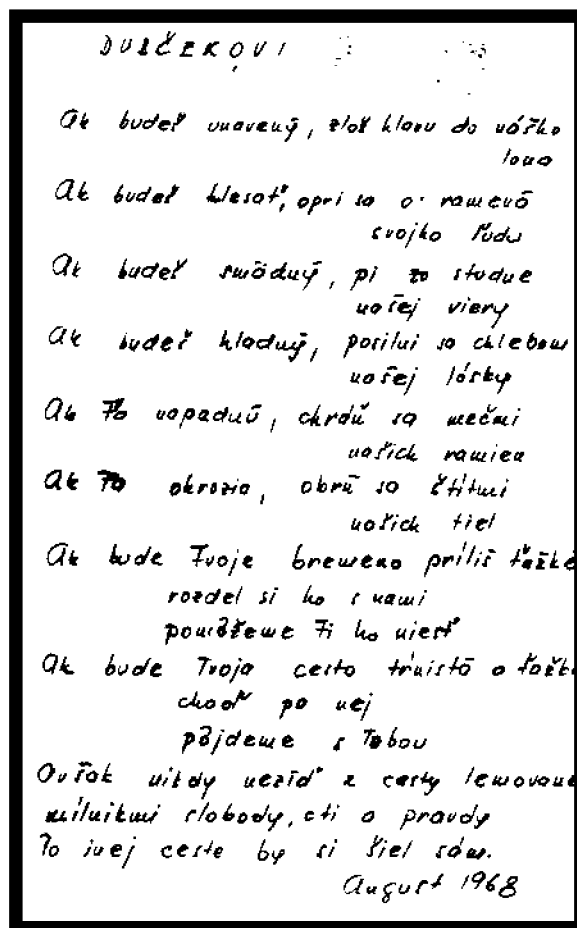
030 **Photographer Unknown:** Facade decor of Slovenské národné divadlo and the nearby fountain. Bratislava.

032 **Neznámy:**

Báseň „Dubčekovi“ z augusta 1968.

032 **Photographer Unknown:**

Poem „To Dubček“ from August 1968.

033 **Neznámy:**

Pamätník
oslobodenia s protisovietskymi nápismi
„Otec osloboditeľ – syn okupant“ a
„Rusi, choďte domov“. Bratislava.

033 **Photographer Unknown:**

Liberation Memorial with anti-Soviet
inscriptions "Father, the liberator – son,
the occupier" and "Russians go home".
Bratislava.

РУССКИЕ
ИДИТЕ
ДОМОЙ

ОТЕЦ ОСВО-
БОДИТЕЛЬ
СЫН ЗАХВАТ-
ЧИК!

034 **Neznámy:** Nápís „Chceli sme federáciu, máme okupáciu“ na plote rodinného domu. Okolie Bratislavy.

034 **Photographer Unknown:** Inscription “We wanted federation, we got occupation” on a family house fence. Vicinity of Bratislava.

035 **Neznámy:** Nápis „Dubček – Svoboda srdce nášho národa“ na plote školskej budovy. Bratislava?

035 **Photographer Unknown:** Inscription “Dubček – Svoboda heart of the nation” on a school fence. Bratislava?

036 **Neznámy:** Zatretý názov ulice „Osloboditeľská“ zmenený na „Okupantská“.

036 **Photographer Unknown:** The street name “Osloboditeľská” (Liberators’) painted over and changed to “Okupantská” (Occupiers’).

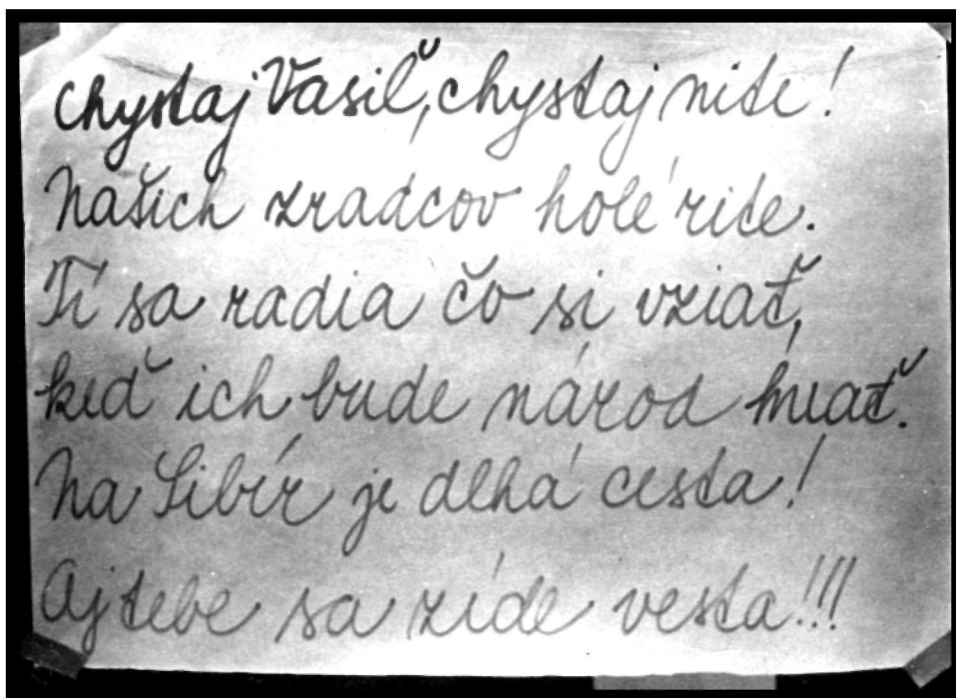

037 **Neznámy:** Nápis a slovenský dvojkríž na hospodárskej budove. Okolie Bratislavy.

037 **Photographer Unknown:** Inscriptions and Slovak double cross on a utility building. Vicinity of Bratislava.

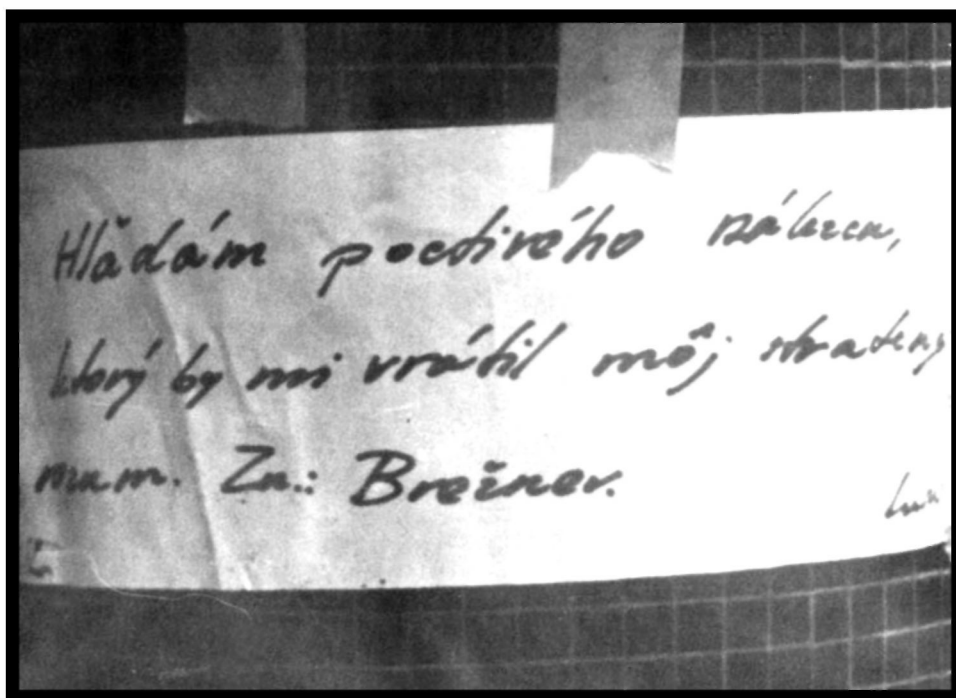
038 **Neznámy:**
Plagát ironizujúci
osobu Vasil'a
Biľaka vo výklade.
Bratislava?

038 **Photographer**
Unknown: Poster
ironizing Vasil' Biľak
in a show window.
Bratislava?

039 **Neznámy:**
Plagát vo forme
inzerátu ironizujúci
osobu Leonida
Brežneva. Bratislava?

039 **Photographer**
Unknown: Poster in
the form of an advert
ironizing Leonid
Brezhnev. Bratislava?

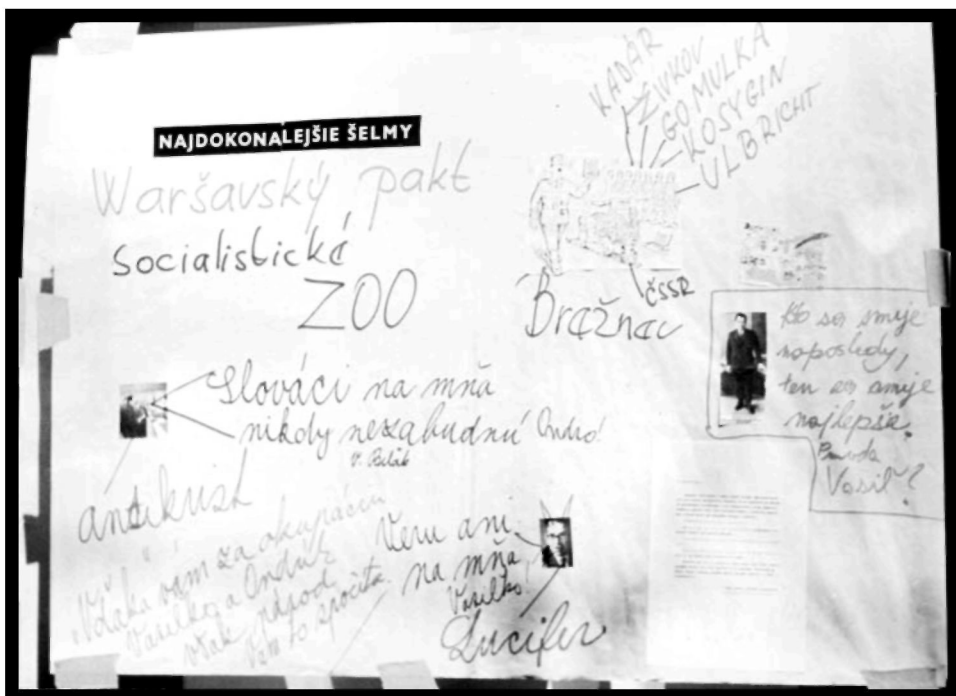
040 **Neznámy:**
Bratislavské výklady
počas okupácie.

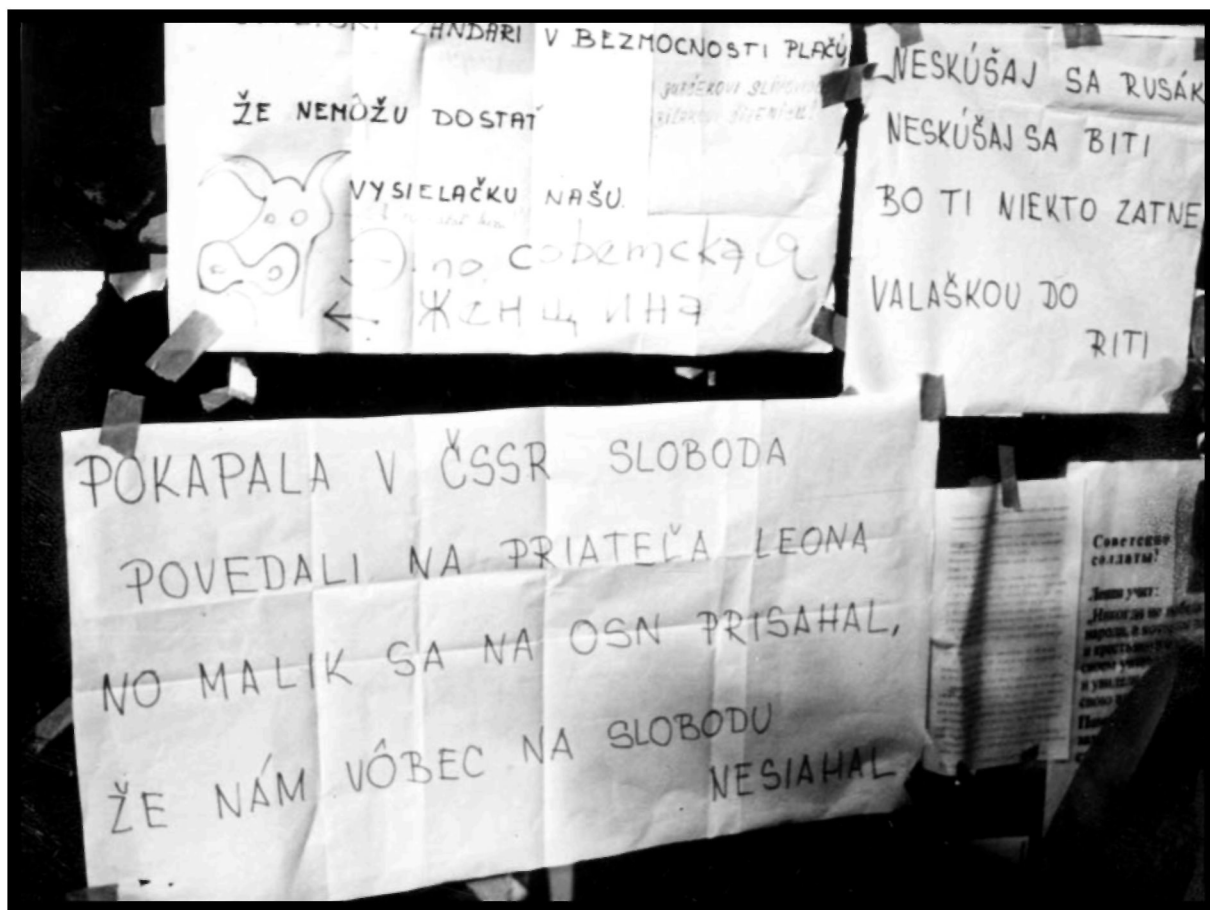
040 **Photographer**
Unknown: Bratislava
show windows during
occupation.

041 **Neznámy:** Plagát
vo výklade ironizujúci
politické špičky krajín
Varšavskej zmluvy
(„socialistické ZOO“),
ktoré sa zúčastnili na
okupácii, a osobu Vasiľa
Biľaka, ktorého autor
označil ako „antikrista“
a „lucifera“. Bratislava.

041 **Photographer**
Unknown: Poster in a
show window ironizing
Vasíľ Biľak whom the
author paralleled with
an antichrist and lucifer,
and political elites of the
Warsaw Pact countries
(“socialist ZOO”) that
participated in the
occupation. Bratislava.

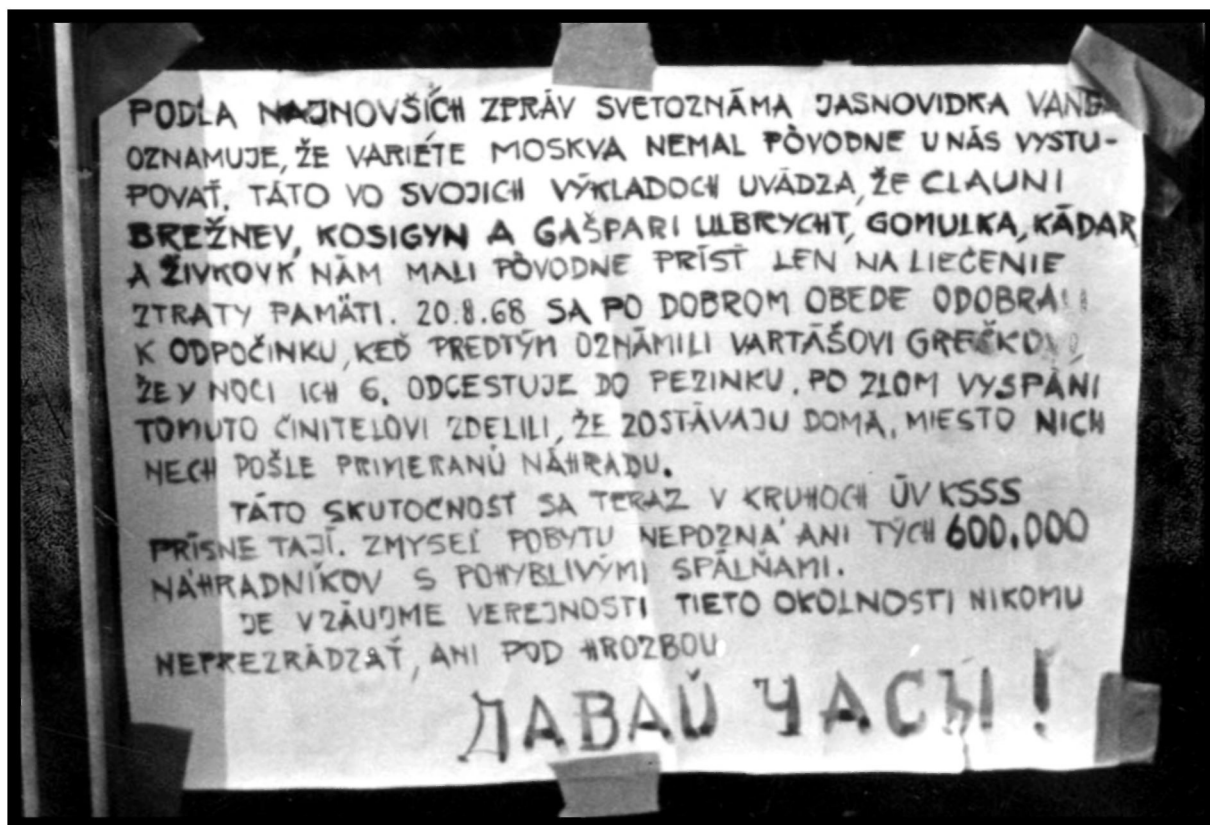
042 **Neznámy:** Plagáty vo výklade – básnické pokusy na tému okupácia. Bratislava.

042 **Photographer Unknown:** Posters in a show window – poetic attempts with occupation for a theme. Bratislava.

043 **Neznámy:** Plagáty vo výklade ironizujúce komunistický režim v ZSSR, výzva zastaviť výučbu ruštiny na školách a ich detský čitateľ. Bratislava.

043 **Photographer Unknown:** Posters in a show window ironizing the communist regime in the USSR with an appeal to stop Russian language classes at school, and a young reader. Bratislava.

044 **Neznámy:** „Davaj časy!“ (Daj hodinky!). Plagát vo výklade ironizujúci ZSSR a kradnúcich sovietskych vojakov. Bratislava.

044 **Photographer Unknown:** “Davaj časy!” (Give me your watch!). Poster in a show window ironizing the USSR, and the stealing Soviet soldiers. Bratislava.

045 **Neznámy:** Plagáty vo výklade vyzývajúce na ukončenie okupácie. Bratislava.

045 **Photographer**

Unknown: Posters in a show window appealing for the end of the occupation. Bratislava.

046 **Neznámy:** Názov ulice (Obchodná ulica?) prelepený portrétom Alexandra Dubčeka. Bratislava.

046 **Photographer**

Unknown: A street name (Obchodná ulica?) plastered with Alexander Dubček's portrait. Bratislava.

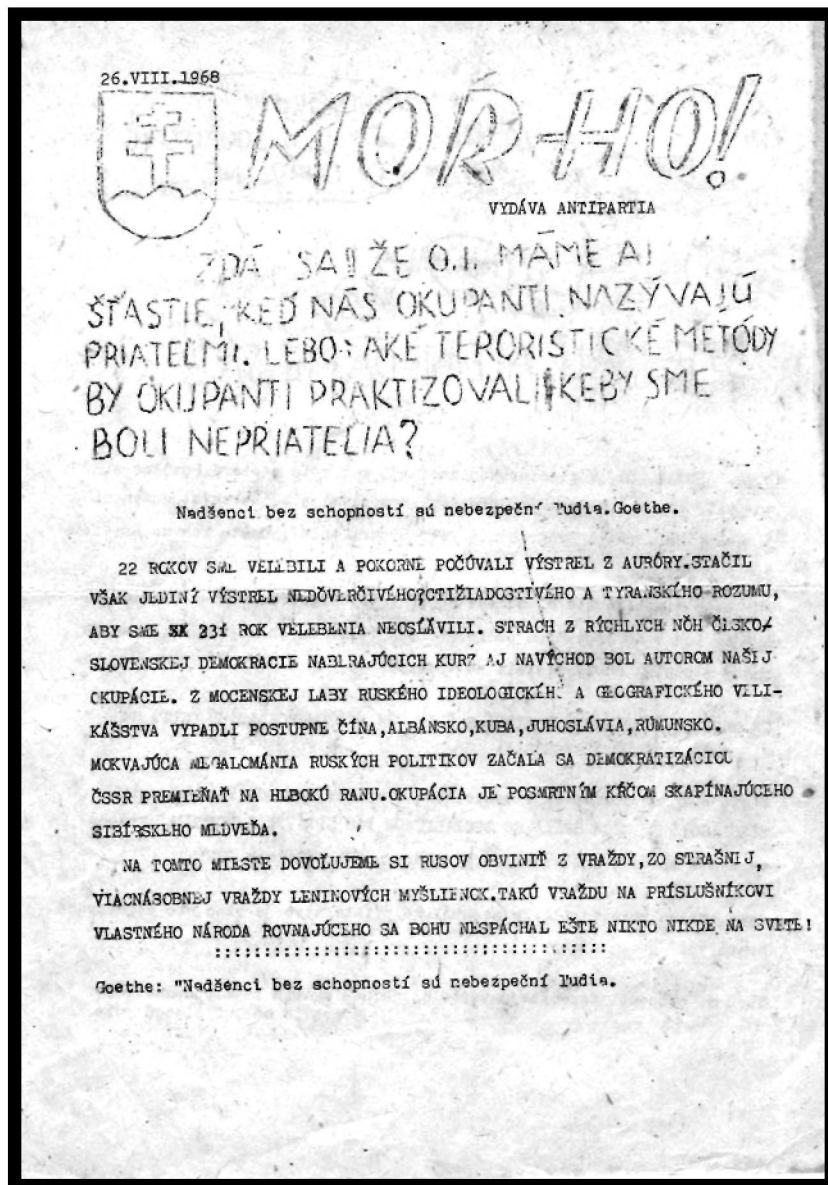
047 **Neznámy:** Plagáty vo výklade. Bratislava.

047 **Photographer**
Unknown: Posters in a show window. Bratislava.

048 Leták „Mor hol“ z 26. 8. 1968
zhabaný Štátnou bezpečnosťou na
strednom Slovensku.

048 Pamphlet “Mor hol” (Plague
Him!) from August 26, 1968
impounded by the State Security in
central Slovakia.

049 Trojjazyčný slovensko-maďarsko-ruský leták s postavou vojaka Švejka v neslušnej póze so stiahnutými nohavicami, vyzývajúceho na odchod okupačných vojsk, zhabaný štátnou bezpečnosťou na strednom Slovensku.

049 Tri-lingual Slovak-Hungarian-Russian pamphlet with a book character soldier Švejk in an indecent posture with his pants down, appealing for the departure of occupation forces, impounded by the State Security in central Slovakia.

Občania, občianky, mládež!

ZORGANIZUJTE EŠTE DNES, o 12.00 HOD. JEDNOHODINOVÝ PROTEST-NÝ ŠTRAJK

proti okupácii našej milovanej vlasti, za urýchlené prepustenie internovaných našich legálnych politických predstaviteľov.

DUBČEKA, SVOBODU, ČERNÍKA, SMRKOVSKÉHO, CISAŘA a ďalších.

za plné uplatnenie rezolúcie XIV. sjazdu KSČS vytvorte a vytvárajte podmienky pre delegátov Slovenského sjazdu komunistov, ktorý sa má zísť v najbližších dňoch. Ignorujte okupačné armády za zatvorenými dverami.

**Heslo dňa: Pokoj, klud, poriadok
Ignorácia okupačných armád!
DUBČEK, SVOBODA, je naša sloboda!**

050 Tlačená výzva na štrajk zhabaná Štátnou bezpečnosťou na strednom Slovensku.

050 Printed appeal for a strike, impounded by the State Security in central Slovakia.

**OBČANIA
ČESKOSLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ
REPUBLIKY**

OBRACIAME SA NA VÁS V TEJTO ŤAŽKEJ DOBE S VÝZVOU

Nech sa nenájde ani jeden občan našej vlasti, ktorý by pomáhal okupantom.

Zachovajte rozvahu a klud! Neprovokujte! Vaše životy sú nám cennejšie. Dokážme, že naša vrodená inteligencia je povznesená na nízky a neslýchaný čin, ktorý spáchali na našich národoch vojska spojeneckých armád Varšavskej zmluvy. Sú to vojská ZSSR, NDR, BER, MER a PER.

V žiadnom prípade neposkytujte im hmotnú pomoc. Svoj nesúhlas s okupáciou vyjadrujte písaním hesiel. Žiadame okamžitý odchod okupačných vojsk. Žiadame okamžité prepustenie s DUBČEKA a ostatných internovaných súdruhov. Stojíme pevne za novozvoleným ÚV KSČS. Žiadame vyhlásenie neutrality ČSSR. Píšte po vozovkách a domoch v rečiach okupačných vojsk výzvy k ich odchodu z našej vlasti. Občania! Odsúďte zradcov našej vlasti!

Naša spravodlivá vec musí zvíťaziť.

Celý svet stojí s nami.

AGRESORI PREČ Z NAŠEJ VLASTI!!!

051 Tlačený leták žiadajúci odchod okupačných vojsk zhabaný Štátnou bezpečnosťou na strednom Slovensku.

051 Printed pamphlet demanding departure of the occupation armies, impounded by the State Security in central Slovakia.

052 Tlačený plagát vyzývajúci na odstránenie zradcov národa zhabaný Štátnou bezpečnosťou na strednom Slovensku.

052 Printed poster demanding the elimination of "traitors of the nation", impounded by the State Security in central Slovakia.

My, občania ČSSR nikdy nezradíme
svojích národných hrdinov
DUBČEKA, SVOBODU,
ČERNÍKA, SMRKOVSKEHO!

PREČ ZO ZRADCAMI NÁRODA!!!

053 Slovensko-ruský leták so sliepku, ktorá „spáchala samovraždu, aby sa nemusela stykať s okupantmi“, zhabaný Štátnou bezpečnosťou na strednom Slovensku.

053 Slovak-Russian pamphlet with a chicken that "preferred to commit suicide rather than meet with the occupiers", impounded by the State Security in central Slovakia.

054 Leták vyzývajúci
na generálny štrajk
zhabaný Štátnou
bezpečnosťou na
strednom Slovensku.

054 Pamphlet
appealing for
a general strike,
impounded by the
State Security in
central Slovakia.

... NO ZAHYŇ, ŠTUDOM VEČNÝM ZAHYŇ PODĽA DUŠA,
ČO O SLOBODU DOBRÝ LUD MÔJ MI POKUŠA.
LEŽ VEČNÁ MENO TOHO NECH OVENČÍ SLÁVA,
KTO SEBA V OBEŤ SVÄTŮ ZA SVOJ NÁROD DÁVA.
A TY, MOR HO! - HOJ, MORHO! DETVO MOJHO RODU,
KTO KRADMOU RUKOU SIAHNE NA TVOJU SLOBODU:
A ČO I DUŠA DAŠ V TOM BOJI DIVOKOM:
MOR TY LEN, A VOĽ NEBYŤ AKO BYŤ OTROKOM.

Občania, pracujúci!
Komunisti, nepartajní!
SLOVÁCT - ČEŠI - bratia!

STOJTE PEVNE ZA NAŠIMI A NAMI VOLENÝ-
MI ŠTATNYMI PREDSTAVITEĽMI:

Gen. SVOBODOM, DUBČEKOM, ČERNÍKOM
a SMRKOVSÝM !

DOŽADUJTE SA ICH VYSTÚPENIA V ROZHLASE A TELEVÍZII.
DAJTE VŠETKÝM NÁVAYO, ŽE VERÍME LEN IM !
NEVERTE ZRADCOM : BILAKOVI, INDROVI,
KOLDEROVI, BARBĚREKOVÍ ! SŮ TO LOKAJI TÝCH,
KTORÍ VOJENSKOU SILOU DUSIA NAŠU SLOBODU

VERÍME V NAŠ SOCIALIZMUS !

ABY SME DOSIAHLI PRAVDY POUŽIJEME I KRAJNÝ PROSTRIEDOK -
- Generálny štrajk !

ČAKAJTE POKYNY !

LEN V JEDNOTE JE SILA

Pravda víťazí !

055 Leták „Kto stál v pozadí“
odhaľujúci domáce sily
pripravujúce okupáciu.

055 Pamphlet reading "Who
stood in the background",
revealing interior forces
preparing the occupation.

K T O S T Á L V P O Z A D Í

Dnes a denne je v rezolúciách, na aktívoch a schôdzkach dávaná funkcionárom strany otázka, kto menovite z predstavitelov KSČS požiadal o pomoc vojská Varšavskej zmluvy, ako sa na to moskovská propaganda stále odvoláva, aby aspravedlnila agresiu a okupáciu. K mnohým čiastočným informáciám, známym už z rozhlasu, tlače i zo zasadania XIV. zjazdu, priniesli pracovníci ÚV KSČS, ktorí v pondelok prišli do Ostravy ucelenejšie osvetlenie situácie sene pred okupáciou a v jej priebohu. Okupácia bola podľa týchto informácií, s ktorými bolo oboznámené plénum KV KSČS, dielom organizovaného sprisahania dvoch konzervatívnych skupín v starom ÚV KSČS chrôzených progresívnym vývojom politiky strany pred XIV. zjazdom strany.

Prvú, počtom malú a pomerne málo informovanú skupinu tvorili Barbírek a Rigo, členmi druhej a najvplyvnejšej skupiny boli najmä Kolder, Indra, Bílek, Švestka a Jakeš. Táto skupina kalkulovala s vojenským zásahom zvonku a politicky pripravovala tzv. "maďarskú" variantu a ustanovenie tzv. robotnícko-roľníckej vlády. Prípravná porada "kolderovcov" bola 18. augusta - teda 48 hodín pred vpádom vojsk - na Orlíku. Hneď v druhý deň okupácie - vo štvrtok 22. augusta - sa členovia týchto sprisahaneckých skupín zišli na sovietskom veľvyslanectve v Prahe k rokovaniu o zostavení novej kolaborantskej vlády. Istú iniciatívu v rokovaní o tejto "novej" vláde, vraj v tomto období prejavil aj Lénart. Súdruhovia Mlynář a Sádovský na protest proti kolaborantským machináciám prehlásili, že sa vzdávajú svojich funkcií. Sovietsky veľvyslanec Červomenko, ultimatívne žiadal, aby v novej vláde neboli súdruhovia Šik, Hájek, Kadlec, Sucharda, Galuška a Pavel. Podľa uvedených informácií z Prahy vraj o okupácii vedeli najmä Kolder, Indra a Jakeš, z ich podriadených pomahačov ešte bývalý riaditeľ ČSTK Sulek, riaditeľ spojov Hofman, bývalý riaditeľ rozhlasu Marko, námestník ministra vnútra pre štátnu bezpečnosť Šalgovič, a bývalý náčelník gen.štábu čs. armády gen. Rytíř.

056 Leták „Skupiny pravdy a spravodlivosti“ s pokynmi pre obyvateľov.

056 Pamphlet reading "Groups of truth and justice" listing instructions for citizens.

V á ž e n í o b ě a n í a !

V situácii, v ktorej sa nachádza naša milovaná vlasť vo-
láme Vás do spolupráce ! Nepozerajte nečinne na všetko
čo sa okolo nás deje ! Zapojte sa do našej rodiny nových
buditeľov národa ! Žiadame Vás najmä :

Zverejňujte zásadné správy a informácie, ktoré vysielala le-
gálny československý rozhlas.

Žiadajte ľudí, aby neboli ľahostajní k tomu, že nám interno-
vali predstaviteľov vlády a strany, že je vážnený náš sudruh
Dubček.

Nekolaborujte s interventami !

Vydávajte letáky, ktoré nabádajú k rozvahe, zomknutosti a
k vernosti socialistickej demokracii.

Upozornujte, že medzi nami môžu pracovať provokatéri z na-
šich radov ! Každý kto by proti okupačným vojskám vystupoval
násilne, sťaží našu situáciu ! Nedovoľte takéto nerozmyslené
činy.

Trpezlivo vysvetľujte vojakom okupačných jednotiek, že ich
sem nikto nezval a že ich odsudzuje za to celý svet ! Odsudi-
li ich už komunisti západných štátov.

Vysvetľujte sovietskym vojakom, že ich vláda porušila všet-
ky medzinárodné práva. Nezabudnite im povedať, že len pred
14 dňami podpísali s nami prehlásenie, v ktorom vyjadrili
suverenitu nášho štátu. Že tieto dohovory hrubo zradili.
Nabádajte ľudí, aby neboli ľahostajní k tomu, ak by začali
našich občanov zatýkať. Dnes zavru jedného, zajtra to budeš
ty, neskôr niekto iný !

Uznávajte len legálne zvolených predstaviteľov ľudu a stra-
ny ! Beda kolaborantom !

Vyzývajte ozbrojené sily a zbor národnej bezpečnosti, štát-
nu bezpečnosť aby sa neodvážili spolupracovať s interventami
Beda tým, kto by siahli na vlastných !

Nikdy sa nesmie vrátiť "temno" opred januára !

Na znak protestu zdvíhajte zatreté päsťe, ale vyvarujte sa
násilnému zásahu ! Nepomohlo nám to ! Každý stra-
tený život je nenahraditeľná strata !

Celý svet je s nami ! Pravda zvíťazí !

Skupina pravdy a spravodlivosti !

Tento leták nezničte, podajte ho ďalej !!!!!

057 Leták „Hlas
Dubčekovej mládeže
č. 4“ vydávaný ČSZM
zhabaný Štátnou
bezpečnosťou na
strednom Slovensku.

057 Pamphlet "Voice
of Dubček's youth no.
4" published by the
Czechoslovak Youth
Union, impounded by
the State Security in
central Slovakia.

STOJÍME PEVNE ZA DUBČEKOM, SVOBODOM, ČERNÍKOM A SMRKOVSÝM
ŽIADAME ICH OKAMŽITÉ PREPUSTENIE NA SLOBODU ! !

Hlas Dubčekovej mládeže

(číslo
4)

ÚPRIMNÉ SLOVO OKRESNÝM VÝBOROM ČSZM A
VŠETkým MLADÝM ĽUDOM V KRAJI .

Predsedsníctvo KV ČSZM v Banskej Bystrici ako legálny mládežnícky orgán na strednom Slovensku, obracia sa na vás s touto výzvou !

CHLAPCI A DIEVČATÁ !

Obraciame sa na Vás, aby ste nastupovali pravidelne a disciplinovane na svoje pracoviská, zabezpečovali výrobu a tak vytvárali všetky predpoklady pre pravidelnú bezporuchovú prevádzku našich fabriek, činnosť obchodov a zabezpečenie služieb obyvateľstvu.

Veríme, že ani zajtra v deň pracovného pokoja nezostanú naše fabriky prázdne, čo by do určitej miery umešnilo ekupantom ich ebeadenie. Milí mladí priatelia, nastúpte na svoje pracoviská !

Priatelia, zväzáci, pionieri, junáci !

Budte dôstojnými synmi a dcérami svojich otcov a matiek ! Nekolaborujte ! Ignorujte okupantov pohŕdavým mlčaním ! Odhaľujte zradcov ! Rozmnožujte letáky HLASU DUBČEKOVEJ MLÁDEŽE, okresné noviny a letáky legálnych inštitúcií ! Boj-
kotujte provokatérov !

PRÁVDA ZVÍŤAZÍ

VERÍME VÁ - VERTE NÁM

Predsedsníctvo KV ČSZM
Stredoslovenského kraja

a Kolektív Redakcie Hlasu
Dubčekovej mládeže

Z MIMORIADNEHO ZASADNUTIA POV ČSTV V B.B.

Predsedsníctvo OV ČSTV v Banskej Bystrici požiadať prostredníctvom ústredného výboru ČSTV v Prahe, aby Medzinárodný olympijský výbor zakázal účasť športovcov ZSSR, NDR, BLR a PLR.

KU VŠETkým VOJAKOM OKUPAČNÝCH
ARMÁD, ČLENOM MLÁDEŽNÍCKYCH ORGA-
NIZÁCIÍ (VLKSM, KISZ, FDJ, DKSM, ZMW, ZHS)

V mene mládeže stredného Slovenska, obrátilo sa PREDSEDNICTVO krajského výboru ČSZM v Banskej Bystrici ku všetkým vojakom spojeneckých armád - členom mládežníckych organizácií letákmi, kde ich informuje o pravom zmysle občianstva, informuje ich o dôvere, ktorú pežijavú v národe ss. Svoboda a Dubček. Členov mládežníckych organizácií v ekupačných armádach žiada, aby si uvedomili, že sú u nás nevidanými ekupantmi, že ľud ich víta nie chlebom a soľou, ale zatatými pštamami poníženia.

Predsedsníctvo KV ČSZM žiada ekupantov, aby nutili svojich veliteľov pravdivo informovať politické miesta krajín. Informujte ich aké pobúrenie a rozhorčenie u svetovej verejnosti a komunistického hnutia vzbudila ich agresia. Zároveň ich žiada o okamžitý odchod z našej zeme.

VÝZVA

058 Leták „Výzva
zamestnancov
Tesly Banská
Bystrica k občanom
povstaleckého kraja“
žiadajúci odchod
okupačných vojsk
zhabaný Šiálnou
bezpečnosťou na
strednom Slovensku.

058 Pamphlet "Appeal
of Tesla employees
in Banská Bystrica
to citizens of the
insurgency region"
demanding departure
of the occupation
armies, impounded by
the State Security in
central Slovakia.

VÝZVA ZAMESTNANCŮ TESLY BANSKÁ BYSTRICA K OBČANOM POVSTALECKÉHO KRAJA

Vážení občania !

Žijeme po 23. rokoch opäť v ťažkých časoch. O to zvlášť je
teraz potrebná rozhodnosť, rozum a spolupatričnosť tohto národa.

Nesmieme zradiť odkaz Slovenského národného povstania, keď
sme so všetkou odvahou bojovali za našu slobodu. Naš boj teraz
spočíva v pasívnej rezistencii.

RIADME SA PODĽA POKYNOV SLOBODNÝCH LEGÁLNYCH VYŠIELAČOV !

ODMIETAJME AKÚKOĽVEK SPOLUPRÁCU S OKUPANTMI !

PAMÄTAJME, ŽE KTO ZRADÍ ODKAZ SLOVENSKEHO NÁRODA A REPUBLIKY
BŮDE TÝMTO NÁRODOM ODSÚDENÝ !

Vyzývame preto všetky podniky a občanov, aby sa k našej výzve
pripojili a spolu s nami žiadali predstaviteľov KV KSS a KNV
aby títo otvorene vystúpili na obranu národa a jednali s veliteľ-
stvom okupačných vojsk o ich okamžitom odchode z nášho suverén-
neho štátu.

SRDCE POVSTANIA NESMIE STAŤ DOKOM A MUSÍ ZABRÁNIŤ ZRADE !

S celou rozhodnosťou žiadame, aby internovaní národní hrdinovia
Dubček, Smrkovský, Čisár, Černík a ďalší boli okamžite pre-
pustení !

ŽIADAME OKAMŽITÝ ODCHOD OKUPAČNÝCH VOJSK !

Sme za vyhlásenie NEUTRALITY našej vlasti Československej
socialistickej republiky !

V NAŠICH RADOCH NIET MIESTA PRE ZRADCOV !

My podpísaní pracujúci TESLY Banská Bystrica.

059 **Ján Kučerák?**: „Rusi okupujú letisko Sliač.“

059 **Ján Kučerák?**: "Russians are occupying the airport at Sliač."

060 **Ján Kučerák?**: „Na južnej hranici Slovenska. Maďarský tank. Kdesi pod Lučencom.”

060 **Ján Kučerák?**: “On the southern Slovak border. Hungarian tank. Somewhere near Lučenec.”

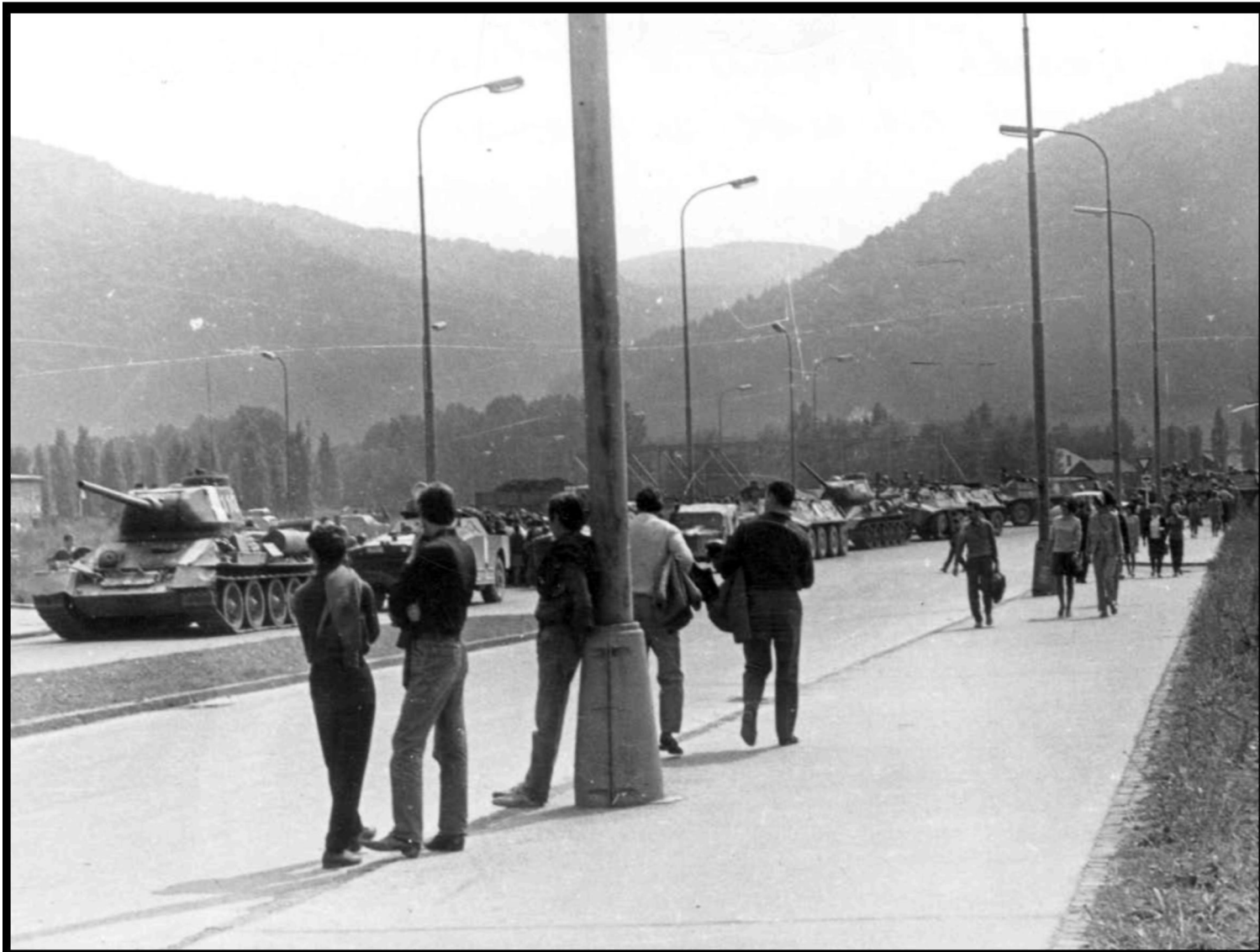
061 **Ján Kučerák?**: „Na južnej hranici Slovenska. Tanky zdemolovali cesty.“

061 **Ján Kučerák?**: “On the southern Slovak border. Tanks demolished the roads.”

062 **Ján Kučerák?**: „Banská Bystrica – kolóna okupačných vojsk na ceste z Brezna.“

062 **Ján Kučerák?**: “Banská Bystrica – convoy of occupation armies on the way from Brezna.”

063 **Ján Kučerák?**: „Bulharské transportéry mali ruských veliteľov. Kolóna v Banskej Bystrici.“

063 **Ján Kučerák?**: “Bulgarian transporters had Russian commanders. Convoy in Banská Bystrica.”

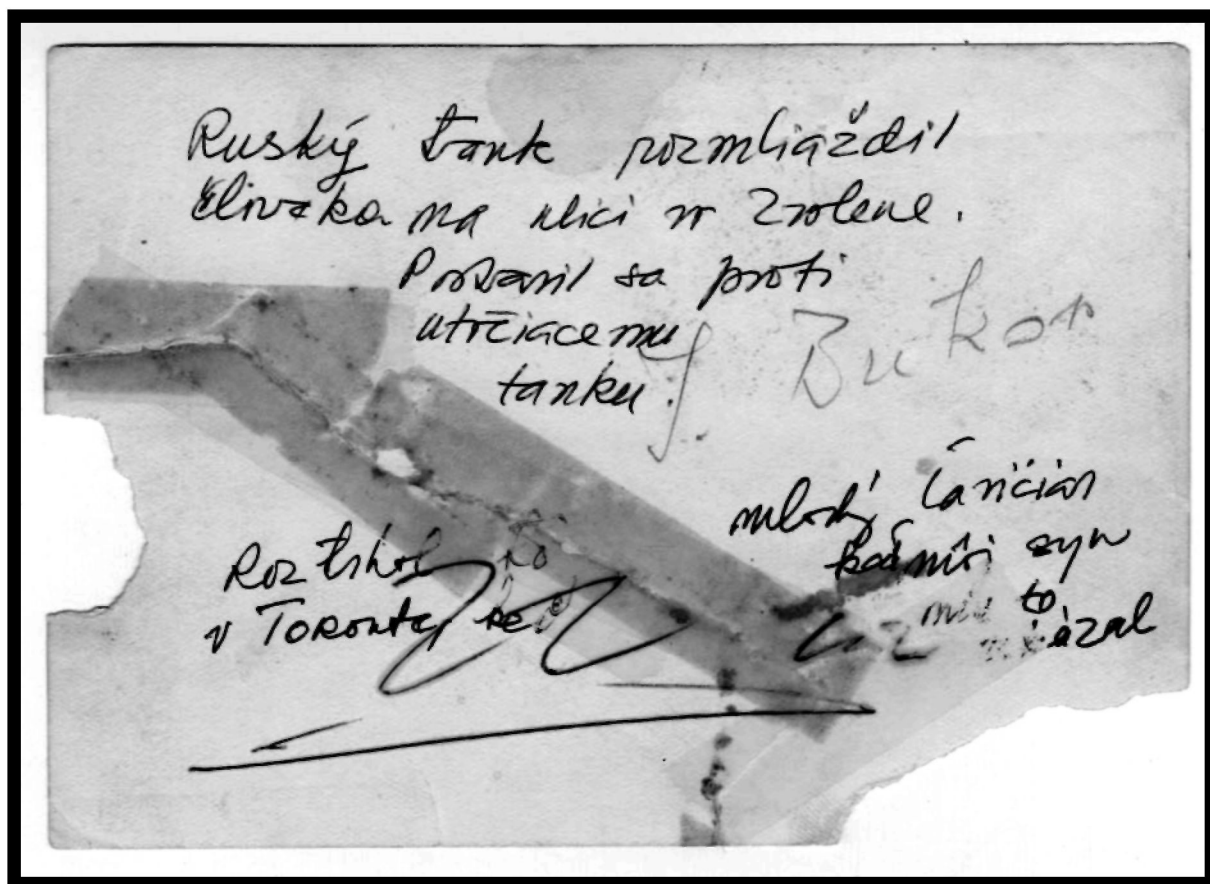
064 **Ján Kučerák?**: Kolóna sovietskych obrnených transportérov na sídlisku v Banskej Bystrici ráno 22. 8. 1968.

064 **Ján Kučerák?**: Convoy of Soviet armoured transporters at a housing estate in Banská Bystrica, the morning of August 22, 1968.

065 **Ján Kučerák?**: „Ruský tank rozmliaždil človeka na ulici vo Zvolene. Postavil sa proti útočiacemu tanku. Roztrhol to mladý ľavičiar v Toronte, keď môj syn mu to ukázal.“ Obeľou tanku sa stal Jozef Levák.

065 **Ján Kučerák?**: “Russian tank crushed a man on a street in Zvolen. He stood up against the attacking tank. The photograph was torn by a young leftist in Toronto after my son showed it to him.” The man who fell victim to the tank was Jozef Levák.

066 Ján Kučerák?: Zadná strana roztrhnutej fotografie.

066 Ján Kučerák?: Back side of the torn photograph.

067 **Ján Kučerák?**: Obrnené transportéry pred redakciou regionálnych novín Smer v Banskej Bystrici. Zostali tam spolu 26 dní.

067 **Ján Kučerák?**: Armoured transporters in front of the editorial office of a regional newspaper Smer in Banská Bystrica. They remained there 26 days in total.

068 **Ján Kučerák?**: Obnmené transportéry pred redakciou. Banská Bystrica.

068 **Ján Kučerák?**: Armoured transporters in front of the editorial office.
Banská Bystrica.

069 **Ján Kučerák?**: „Redakčný štáb oproti redakcii Smeru na druhý deň po tom, ako nás v noci vyhnali ruskí vojaci z redakcie. Sedím v spodnom rade – x nad hlavou.“

069 **Ján Kučerák?**: “Editorial staff across from the Smer office next day after the Russian soldiers drove us out during the night. I am sitting in the lower row – there is an x over the head.”

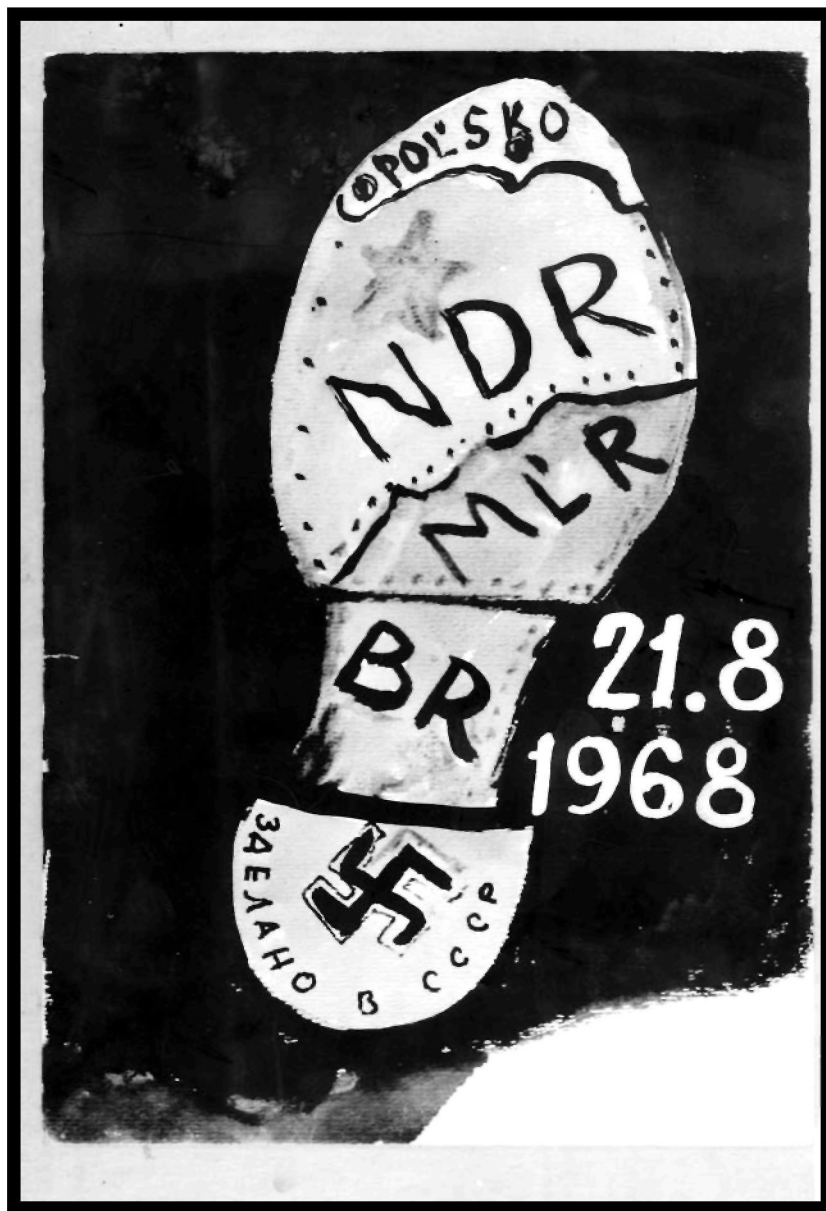

070 **Ján Kučerák?**: Demonstrujúci a obrnená technika pred budovou pošty v Banskej Bystrici.

070 **Ján Kučerák?**: Demonstrators and armoured vehicles in front of a post office in Banská Bystrica.

071 **Ján Kučerák?**: Plagát útočiaci na okupačné armády pod vedením ZSSR – „zdelano v ZSSR“. Banská Bystrica?

071 **Ján Kučerák?**: Poster assaulting the occupation armies under the USSR command – “zdelano v ZSSR” (made in the USSR). Probably in Banská Bystrica.

072 **Ján Kučerák?**: Sovietsky tank pred redakciou Smeru skoro ráno. Banská Bystrica.

072 **Ján Kučerák?**: A Soviet tank in front of the Smer editorial office early in the morning. Banská Bystrica.

073 **Ján Kučerák?**
Starší model sovietskeho
tanku medzi panelákmi
na sídlisku v Banskej
Bystrici.

073 **Ján Kučerák?**
An older model of
a Soviet tank among
houses of flats at
a housing estate in
Banská Bystrica.

074 **Ján Kučerák?**: „Banská Bystrica. Pred sídliskom.“ Kolóna obrnenej techniky pri hoteli Lux.

074 **Ján Kučerák?**: “Banská Bystrica. At a housing estate.” Convoy of armoured vehicles at hotel Lux.

075 **Ján Kučerák?**: Obrnená technika a zvedavci na banskobystrickom sídlisku.

075 **Ján Kučerák?**: Armoured vehicles and onlookers at a housing estate in Banská Bystrica.

076 **Ján Kučerák?**: Obrnené transportéry a demonštranti na námestí v Banskej Bystrici.

076 **Ján Kučerák?**: Armoured transporters and demonstrators on a square in Banská Bystrica.

077 **Ján Kučerák?**: „Na námestí v Banskej Bystrici.“

077 **Ján Kučerák?**: “On the square in Banská Bystrica.”

078 **Ján Kučerák?**: „Pred redakciou Smeru.“ Banská Bystrica.

078 **Ján Kučerák?**: “In front of the Smer editorial office.” Banská Bystrica.

079 **Ján Kučerák?**: „Banská Bystrica.“ Lešenie opravovaného domu na námestí s transparentmi, vlajkou a portrétom Ludvíka Svobodu.

079 **Ján Kučerák?**: “Banská Bystrica.” Scaffolding by a reconstructed house on a square with banners, a flag and Ludvík Svoboda’s portrait.

080 **Ján Kučerák?**: „Pred pomníkom na dolnom námestí v Banskej Bystrici“; spodná časť pomníka Sovietskej armády so slovensko-ruským nápisom „Zbrane kontrarevolucionárov!“ a inštaláciou detských hračkárskeho zbraní.

080 **Ján Kučerák?**: “In front of a memorial at a square in Banská Bystrica”, the lower part of the Soviet Army memorial with a Slovak-Russian inscription “Weapons of counter-revolutionaries!” and an installation of toy weapons.

081 **Ján Kučerák?**: „Na plote fabriky v Žiari nad Hronom“, ruský nápis „Da zdravstvujet Dubček!“ (Nech žije Dubček!) na plote Závodov SNP (hliníkareň) v Žiari nad Hronom.

081 **Ján Kučerák?**: “On a factory fence in Žiar nad Hronom”, Russian inscription “Da zdravstvujet Dubček!” (Long live Dubček!) on a fence of Závody SNP (aluminium factory) in Žiar nad Hronom.

082 **Ján Kučerák?**: Nápis „Počemu?“ (Prečo?) na vozovke banskobystričského námestia.

082 **Ján Kučerák?**: Inscription “Počemu?” (Why?) on a road of a square in Banská Bystrica.

083 **Ján Kučerák?**: „Bystrické námestie.“ Pohľad z poschodia rožnej budovy na kolónu vojenskej techniky a demonštrantov. Banská Bystrica.

083 **Ján Kučerák?**: “Banská Bystrica square.” View of a military vehicle convoy and demonstrators from a corner building. Banská Bystrica.

084 **Ján Kučerák?**: „Na námestí v Banskej Bystrici.“ Detailnejší pohľad na vojenskú techniku a demonštrantov.

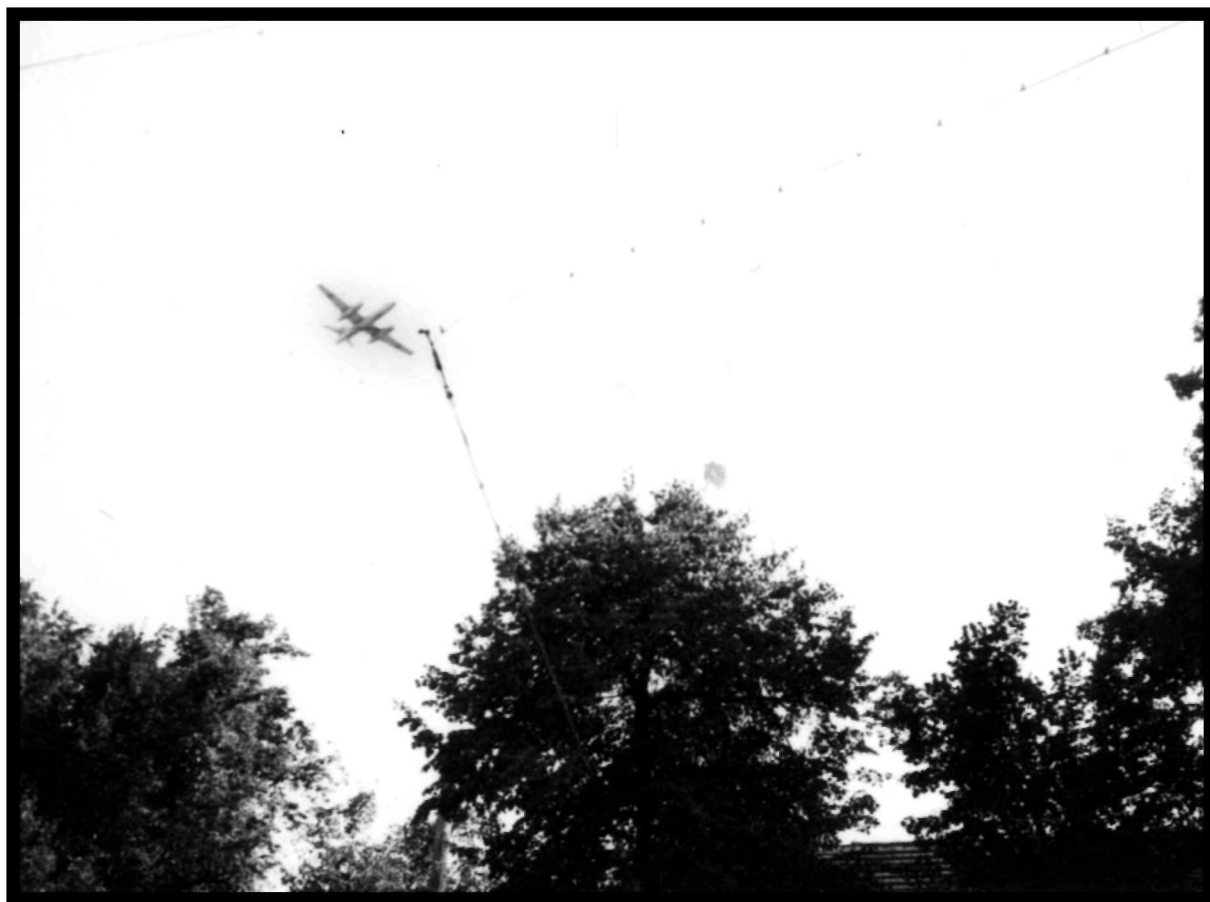
084 **Ján Kučerák?**: “On the square in Banská Bystrica.” Closer capture of military vehicles and demonstrators.

085 **Ján Kučerák?**: „Námestie v Banskej Bystrici.“

085 **Ján Kučerák?**: “On the square in Banská Bystrica.”

086 **Pavol Uhrík:** Invázne lietadlo IL-28 nad Svitom.

086 **Pavol Uhrík:** Invasion airplane IL-28 over Svit.

087 **Pavol Uhrík:** Tank na popradskom námestí.

087 **Pavol Uhrík:** Tank at a square in Poprad.

088 **Pavol Uhrík:** Demonštranti a obrnená technika v centre mesta.

088 **Pavol Uhrík:** Demonstrators and armoured vehicles in the city centre.

089 **Pavol Uhrík:** Kolóna v centre Popradu.

089 **Pavol Uhrík:** Convoy in the centre of Poprad.

090 **Pavol Uhrík:** Obrnená kolóna prechádzajúca centrom Popradu a diváci.

090 **Pavol Uhrík:** Armoured convoy making their way through Poprad and the onlookers.

091 **Pavol Uhrík:** Čelo kolóny. Poprad.

091 **Pavol Uhrík:** The front of the convoy. Poprad.

092 **Pavol Uhrík:** Prvý tank kolóny a zvedavci. Poprad.

092 **Pavol Uhrík:** First tank of the convoy and curious onlookers. Poprad.

093 **Pavol Uhrík:** Zvedavci pozorujú inváznu kolónu v centre Popradu.

093 **Pavol Uhrík:** Curious onlookers observe the invasion convoy in the centre of Poprad.

094 **Pavol Uhrík:** Delostrelecká technika a okoloidúci chodci v Poprade.

094 **Pavol Uhrík:** Artillery machinery and the passers-by in Poprad.

095 **Pavol Uhrík:** Obyvatelia gestikulujú smerom k inváznemu tanku.

095 **Pavol Uhrík:** Local inhabitants gesticulate towards the invasion tank.

096 **Pavol Uhrík:**
Hviezda strhnutá
z reklamného pútača, asi
v centre Popradu.

096 **Pavol Uhrík:** A star
ripped off an advertising
poster, probably in the
centre of Poprad.

097 **Pavol Uhrík:** Poľná kuchyňa inváznej jednotky. Svit?

097 **Pavol Uhrík:** Field canteen of the invasion unit. Svit?

098 **Pavol Uhrík:** Tank pri železničnej stanici. Svit?

098 **Pavol Uhrík:** Tank at a railway station. Svit?

099 Leták „Neverte im!“
vymenúvajúci zradcov, ktorého
autormi boli dôstojníci Vyššieho
vojenského učilišťa v Košiciach,
zhabaný Štátnou bezpečnosťou
na východnom Slovensku.

099 Pamphlet reading “Do not
believe them!” naming traitors,
created by the officers of the
Higher Military Vocational School
in Košice, impounded by the State
Security in East Slovakia.

N E V E R T E I M !!!

Občania !

Našli sa medzi nami zradcovia nášho národa typu
Biľaka, Barbírka, Indru a Koldera . A nájdú sa možno
aj ďalší .

Neverte žiadnemu ich vyhláseniu !!

Počúvajte len " Slobodné slovenské a české vysie-
lače " .

Zachovajte klud a rozvahu . Zabráňte tak ďalšiemu
a zbytočnému krviprelievaniu ! Počúvajte iba výzvy Slo-
bodných vysielateľov !

Žiadajte prepustenie internovaných predstaviteľov
našej legálnej strany a vlády !!

Nezmierime sa nikdy s okupáciou !

Okupantom nedávajte žiadne zámlenky k použitiu osbro-
veného násillia. !!

Akýkoľvek incident je im vítaný ! Chceti by dokázať
oprávnenosť svojej prítomnosti v suverennom štáte !

Občianky a občania ! Rodičia ! Nepúšťajte svoje
deti do ulíc. Nepodliehajte panike. Verte, že sloboda
a demokrácia sa nedá zničiť zbraňami. Strašiť nás môžu .
Avšak zlomiť nie !!

Dôstojníci Vyššieho leteckého
učilišťa

K o š i c e .

100 Leták „Občania!“
vyzývajúci na okamžité
ukončenie okupácie
a dodržiavanie poriadku
na základe rozkazu Ľudvíka
Svobodu, ktorého autormi boli
príslušníci Československej
ľudovej armády v Prešove,
zhabaný štátnou bezpečnosťou
na východnom Slovensku.

100 Pamphlet reading
“Citizens!” appealing for an
immediate termination of the
occupation and keeping public
order based on the command
of Ľudvík Svoboda – created by
the members of Czechoslovak
People’s Army in Prešov and
impounded by the State Security
in East Slovakia.

Občania!

NAŠE STANOVISKO JE JEDNOZNAČNÉ:
SME SA

**SVOBODU, DUBČEKA,
ČERNÍKA, SMRKOVSKEHO!**

Žiadame

OKAMŽITÝ ODCHOD OKUPAČNÝCH VOJSK
Z NAŠEJ VLASTI!

VÝZVU MIMORIADNEHO XIV. ZJAZDU
KSČS PLNÍME SPOLOČNE S VÁMI!

ZACHOVÁME **KĽUD,
ROZVAHU
A DÔSTOJNOSŤ!**

PLNÍME TÝM ROZKAZ NAŠHO NAJVVYŠŠIEHO
VELITEĽA ARMÁDNEHO GENERÁLA

Ľudvíka Svobodu

ZABRÁNIME ČINOM, KTORÉ BY VIEDLI K ZBYTOČ-
NÝM OBETIAM!

Žiadame i Vás

BUĎTE DISCIPLINOVANÍ!

BUĎTE DÔSTOJNÍ!

BUĎTE KĽUDNÍ A ROZVÁŽNÍ!

BUĎTE PEVNÍ A JEDNOTNÍ!

TOTO SÚ NAŠE ZBRANE! V TOM JE NAŠA SILA!

PRÍSLUŠNÍCI ČESKOSLOVENSKEJ ĽUDOVEJ
ARMÁDY V PREŠOVE

101 Leták „Prevolanie k občanom prešovského okresu“ vyzývajúci na okamžité ukončenie okupácie, ktorého autormi boli účastníci Slovenského národného povstania, zhabaný štátnou bezpečnosťou na východnom Slovensku. 24. 8. 1968.

101 Pamphlet “Appeal to the citizens of the Prešov district” urging for immediate termination of the occupation – created by the participants of the Slovak National Uprising, impounded by the State Security in East Slovakia. August 24, 1968.

PREVOLANIE K OBČANOM PREŠOVSKÉHO OKRESU

Ky, účastníci Slovenského národného povstania Prešovského okresu, dnes v tejto vážnej chvíli našich národov občianame sa k vám a prehlasujeme :

1. Stojíme pevne za uznesením mimoriadneho permanentného XIV. zjazdu KSČS a za novozvoleným ÚV KSČS na čele so s. D u b ě k o m.
2. Uznávame jedine legálneho prezidenta republiky Hrdinu ZSSR a Hrdinu ČSSR, armádneho generála L u d v i k a S v o b o d u, legálnu vládu na čele so s. Ing. Č e r n í k o m a národné zhromaždenie na čele so s. S m r k o v s k ý m.
3. Trváme spolu so všetkým našim ľudom na okamžitom odchode okupovaných vojsk, i keď sme spoločne s nimi strácali životy v boji proti fašizmu. Neverili sme, že naše priateľstvo spečatené krvou sa naruší vierolomným vpádom synov tých, ktorí boli našimi bojovými druhmi.
4. Stojíme pevne na pozíciách socializmu, odmietame kapitalizmus a od centy, ktorú sme nastúpili v januári nikdy neustúpime.
5. O b ě a n i a, podporujte prezidenta republiky L. S V O B O D U, legálnu Černíkovu vládu, ostatné ústavné a štátne orgány a ÚV KSČS pod vedením s. D U B Ě K A svojím rozvážnym postojom, vyvarujte sa nerozmyslených a provokačných činov, ktorými by ste ťažkú situáciu len zhoršili. Naša sloboda stála už tisíce našich životov.
6. Deň 24. výročia Slovenského národného povstania celým sebavedomým postojom a rozumnou odvahou, tak ako sme pred 24. rokmi stáli jednotne proti fašistickým hordám.

**NAŠA VEC JE SPRAVODLIVÁ,
PRAVDA ZVÍŤAZÍ !**

Prešov, 24. augusta 1968

Účastníci
Slovenského národného povstania

102 Leták v ruskom jazyku
 „Vsem, vsem vsem!“
 (Všetkým, všem, všem!)
 adresovaný vojakom
 okupačných síl, ktorého
 autormi boli pracovníci
 Východoslovenských
 železiární v Košiciach.
 Leták bol zhabaný Štátnou
 bezpečnosťou na východnom
 Slovensku.

102 Pamphlet in Russian
 reading "Vsem, vsem vsem!"
 (To all, all, all!) addressed
 to the occupation soldiers,
 written by the employees of
 Východoslovenské železiarne
 (Eastern Slovak Ironworks)
 in Košice. The pamphlet was
 impounded by the State
 Security in East Slovakia.

ВСЕМ, ВСЕМ, ВСЕМ !

Слова, "свобода", "независимость", "самостоятельность" святы и дороги каждому человеку, как про вас так и про нас.

Как же это можно, что не понимают представители в вашем правительстве?

Вы, которые пришли к нам незванно, затоптали в грязь ценности, нам так дороги.

Поймите, наконец!

Никто в Чехословакии не пытается организовать и провести контрреволюцию. Каждый словак, каждый чех поддерживает Дубчека, президента Свободу, председателя правительства Черника, поддерживает тех, которым ваши войска не дают возможности проводить государственную деятельность.

Не верьте, что ваши войска пришли на приглашение нашего Президента, правительства и коммунистической партии Чехословакии!

Ваш приход в наше государство противозаконный, поймите это! Наш народ хочет социализм, свободный от вмешательства, просим вас всех поймите это.

Мы всегда вам верили, вам, которые оккупировали нашу родину. Нам нерадостно, мы несчастны что видим в вас оккупантов а к нашему сожалению, вынуждены к вам относиться, как к неприятелю нашей свободы.

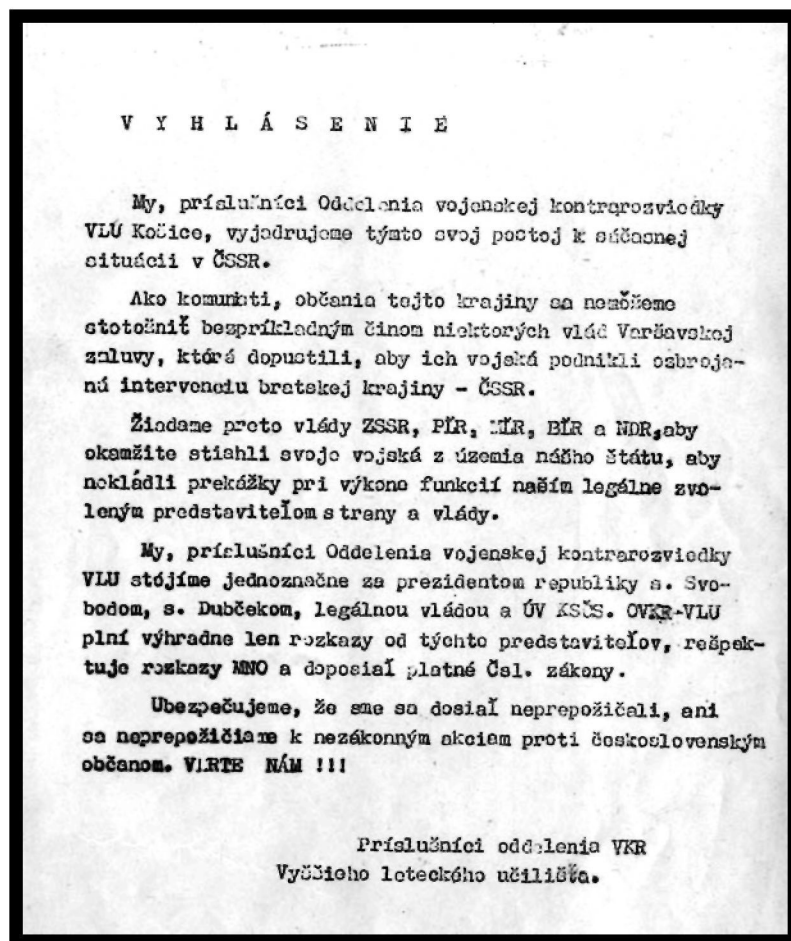
Передайте своим командирам, что ваше присутствие на нашей земле нежелательно !

Не применяйте оружие против безвинных людей, не проливайте кровь невинных !!!

Трудящиеся металлургического комбината
 в Кошицах

103 Leták „Vyhlásenie“ príslušníkov Oddelenia vojenskej kontrarozviedky v Košiciach, v ktorom odsudzujú inváziu a vyhlasujú, že sa neprepožičajú na nezákonné akcie voči československým občanom, zhabaný Štátnou bezpečnosťou na východnom Slovensku.

103 Pamphlet reading “Declaration” written by the officers of the Department of Military Counter-intelligence in Košice, in which they condemned the invasion and declared that they refused to lend themselves to pursue “enemy operations” against the Czechoslovak citizens; impounded by the State Security in East Slovakia.

104 Leták „Sme dôrazne za akčný program KSČS“ zhabaný Štátnou bezpečnosťou na východnom Slovensku.

104 Pamphlet reading “We stand resolutely behind the action programme of KSČS (The Communist Party of Czechoslovakia)” impounded by the State Security in East Slovakia.

SME DÔRAZNE ZA AKČNÝ PROGRAM KSČS

NEDÁME SI PROGRAM DIKTOVAŤ !

**„ ZMYSLOM NAŠEJ POLITIKY JE UTVÁRAŤ
A STÁLE OBNOVOVAŤ DEMOKRATICKE VZŤA-
HY SPOLUPRÁCE A DÔVERY MEDZI SPOLO-
ČENSKÝMI SKUPINAMI BEZ ROZDIELU,
ZBLIŽOVAŤ ICH SNAHY, ZJEDNOCOVAŤ ICH
SILY NA PODKLADE SOCIALISTICKÉHO ROZ-
VOJA CELEJ SPOLOČNOSTI. “**

/ Z AKČNÉHO PROGRAMU KSČS /

DUBČEK- SVOBODA

TO JE NAŠA

SLOBODA !

105 Tlačený leták ONV Bardejov
„Výzva k občanom okresu
Bardejov“ z 30. 8. 1968 zhabaný
Štátnou bezpečnosťou.

105 Printed pamphlet of the
District National Council Office
Bardejov reading “Appeal to the
citizens of Bardejov district” from
August 30, 1968; impounded by the
State Security.

VÝZVA

k občanom okresu Bardejov

Občania a občianky!

Náša vlasť privítala predstaviteľov našej strany a štátu, ktorí sa znovu ujali riadenia našej socialistickej spoločnosti. Súdruhovia Svoboda, Dabček, Smrkovský, Černík a ďalší majú plnú podporu a dôveru orgánov okresu Bardejov pri všetkých akciách, ktoré podniknú pre konsolidáciu pomerov v našej vlasti a najmä pre odchod cudzích vojsk z nášho územia.

Odstránenie škôd, ktoré vznikli nenormálnou situáciou je možno postupne likvidovať len zvýšenou pracovnou morálkou, disciplínou, uvedomelosťou a najmä jednotou všetkého ľudu.

V tejto zložitej situácii, prosíme všetkých občanov v okrese, aby na svojich pracoviskách a vo svojom bydlisku vynakladali maximálne úsilie pre normalizáciu nášho politického a verejného života a týmito činmi dokumentovali podporu predstaviteľov politického a verejného života.

Nedajme sa uniesť svojimi citmi k ničomu, v týchto ťažkých chvíľach, čo by znamenalo národnú katastrofu. Zamedzme prípadným nezodpovedným a nerozvážnym činom, či socializmu cudzím silám, vyvolať zásah cudzích vojsk. To je základný predpoklad, aby naši predstavitelia mohli pokračovať v pojanuárovej politike, k uskutočňovaniu ktorej sme im dali plnú dôveru.

Vyzývame pracujúcich všetkých podnikov, závodov a organizácií k disciplinovanému a uvedomelému plneniu pracovných povinností za splnenie národného hospodárskeho plánu.

Obraciame sa na pracujúcich v poľnohospodárstve, aby urýchlili zber tohoročnej úrody pre zabezpečenie plynulého zásobovania obyvateľstva poľnohospodárskymi produktami a včasné prevedenie jesenných poľnohospodárskych prác.

Pracujúci obchodu a služieb vynaložte všetko úsilie pre plné uspokojenie každodenných potrieb nášho obyvateľstva.

Vyzývame národné výbory a spoločenské organizácie, pomôžte zabezpečiť poriadok, dodržiavanie zákonnosti a ochranu práv občanov.

Milá mládež!

Svojím dôstojným správaním na verejnosti dokážete príkladnú disciplinovanosť a kultúrnu vyspelosť. Nezavdávajte príčiny zákroku ani našim bezpečnostným orgánom.

Jednota, statočnosť a vernosť nám pomôžu prežiť tieto ťažké chvíle i napriek všetkému uskutočniť program vytýčený našou komunistickou stranou, ktorý prijal za svoj všetok náš ľud.

Bardejov, 30. aug. 1968

Rada ONV:
v Bardejove

VST-B 913-68

106 Satirický leták „Hostinec U piatich okupantov – jedálny lístok“, v ktorého ponuke boli napríklad „sovietske tanky na masle“, zhabaný Štátnou bezpečnosťou v okrese Prešov.

106 Satirical pamphlet reading “Inn at Five Occupiers – the menu included “Soviet tanks sautéed in butter”; impounded by the State Security in the district of Prešov.

Hostinec "U piatich okupantov."

Jedálny lístok.

Polievky:

Krvavý boršč.....2.-Kčs
 Vývar ruskej blbosti.....3.50.-Kčs
 Machorka sa podáva čiste na lekársky predpis.....0.00.-Kčs

Hotové jedlá:

Sovietske tanky na masle.....1.50.-Kčs
 Ulbrichtové rúzy so žemličkami.....2.37.-Kčs
 Kádár v razádkach rozsole.....4.59.-Kčs
 Varšavská sekaná.....3.80.-Kčs
 Brežnev vo vlastnej štave.....15.60.-Kčs
 Gomulka "Ala divoký kanec".....8.60.-Kčs
 Žižkov úsmev so slanou príchuťou.....5.15.-Kčs

Jedlá na objednávku:

Biľak na ražni.....10.-Kčs
 Smažený Melikov jazyk.....8.76.-Kčs
 Ruské hrdinstvá s gulometmi.....15.70.-Kčs
 Mogoček Pavlovského s jeho výbornou taktikou vojenskou.....16.10.-Kčs
 Ruské vajcia medzi dvoma nohami.....8.20.-Kčs

Bezmäsité jedlá:

Okupačné vajcia s varšavským šalátom.....15.70.-Kčs
 Spojenecká pripálená miešaná.....13.19.-Kčs

Ľacné jedlá:

Brežnevov mogoček.....0.01.-Kčs
 Ruské priateľstvo nahnuté.....0.02.-Kčs
 Pravá ruská chujovina.....0.90.-Kčs
 Dnes striptíz nebude, pretože Bielovsovová Ludmila si zabudla doma podprsečku.

Zákusky:

Český nález.....zadarmo

Nápoje:

Kolaborantské slzy.....8.50.-Kčs

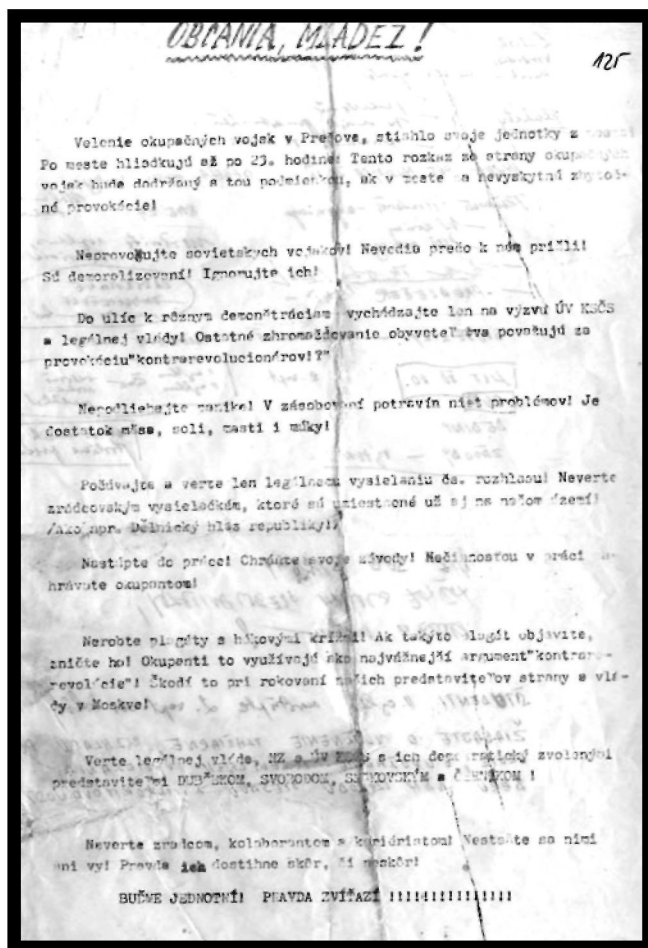
Platí sa v rubľoch.

Jedlá pripravili: Šefkuchár: Antonín Novotný
 Kontroloval: A. Kosiğin

Doporučuje sa všetkým okupantom, kolaborantom a iným tzv. "Bratom", ktorí počuť vagiu hraje ruská balalajková skupina "J O P T V O J U M A I", stádo maďarských somárov.

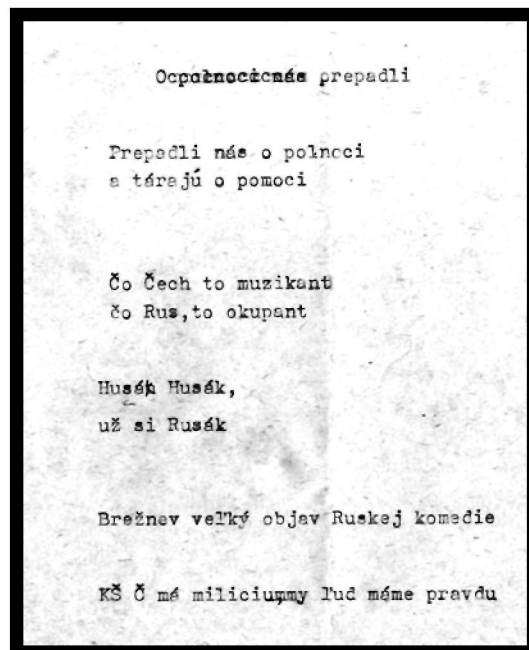
Spieva : Š e j n a.

Zodpovedný vedúci: Brežnev
 Zástupca vedúceho: Ulbricht.

107 Leták „Občania, mládeži!“ zhabaný
Štátnou bezpečnosťou v okrese Prešov.

107 Pamphlet reading “Citizens, youth!”
impounded by the State Security in the
district of Prešov.

108 Leták s protioкупаčnou básňou „O polnoci nás prepadi!“
zhabaný Štátnou bezpečnosťou v okrese Prešov.

108 Pamphlet with an anti-occupation poem
named “O polnoci nás prepadi!” (At midnight,
they ambushed us), impounded by the State
Security in the district of Prešov.

109 **Vojtech Lazor:**
Demonštranti a invázna
vojenská technika na
rožňavskom námestí.

109 **Vojtech Lazor:**
Demonstrators and the
invasion machinery on
a square in Rožňava.

110 **Vojtech Lazor:**
Kolóna sovietskych
tankov prechádzajúca
Rožňavou.

110 **Vojtech Lazor:**
Convoy of Soviet
tanks passing through
Rožňava.

111 **Vojtech Lazor:** Nápisy „Schovávajte kury, husi, bo k nám prídu bratia Rusi!“ a „Prečo?!“ na stene budovy v Rožňave.

111 **Vojtech Lazor:** Inscriptions “Schovávajte kury, husi, bo k nám prídu bratia Rusi!” (Hide your chickens and geese, the Russian brothers are coming here!) and “Prečo?!“ (Why?!) on the wall of a building in Rožňava.

112 **Vojtech Lazor**: Nápis „Dubček je náš!!“ na drevenom plote pri ceste.

112 **Vojtech Lazor**: Inscription “Dubček je náš!!” (Dubček is one of ours!!) on a wooden fence by the road.

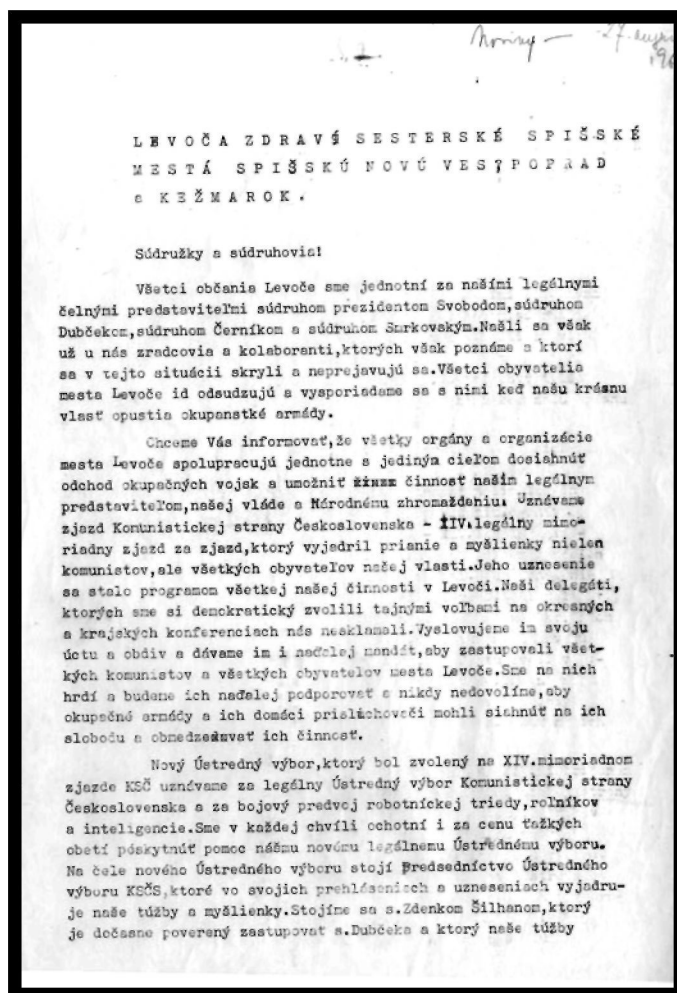

113 **Vojtech Lazor:** Demonstranti so zástavou pred čelom kolóny vojenských vozidiel v Rožňave.

113 **Vojtech Lazor:** Demonstrators with flags in front of the military convoy in Rožňava.

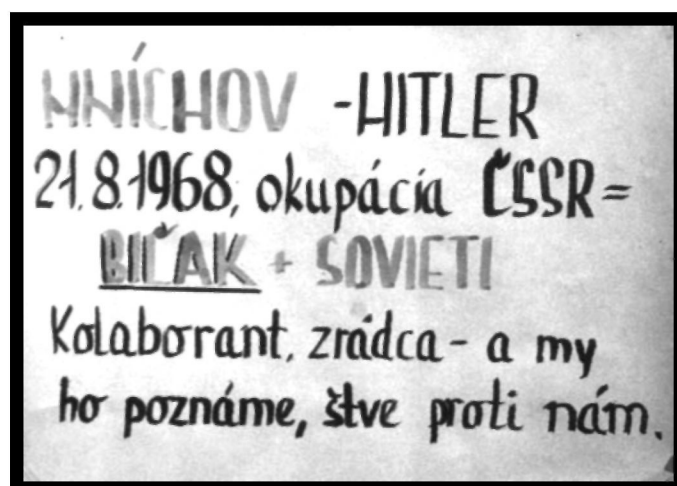
114 Leták „Levoča zdraví sesterské spišské mestá Spišskou Novou Ves, Poprad a Kežmarok“ zhabaný Štátnou bezpečnosťou. 27. 8. 1968.

114 Pamphlet reading “Levoča greets its partner towns in Spiš – Spišská Nová Ves, Poprad and Kežmarok”; impounded by the State Security. August 27, 1968.

115 **Neznámy:** Leták porovnávajúci okupáciu ČSSR z augusta 1968 s Mníchovskou dohodou z roku 1938.

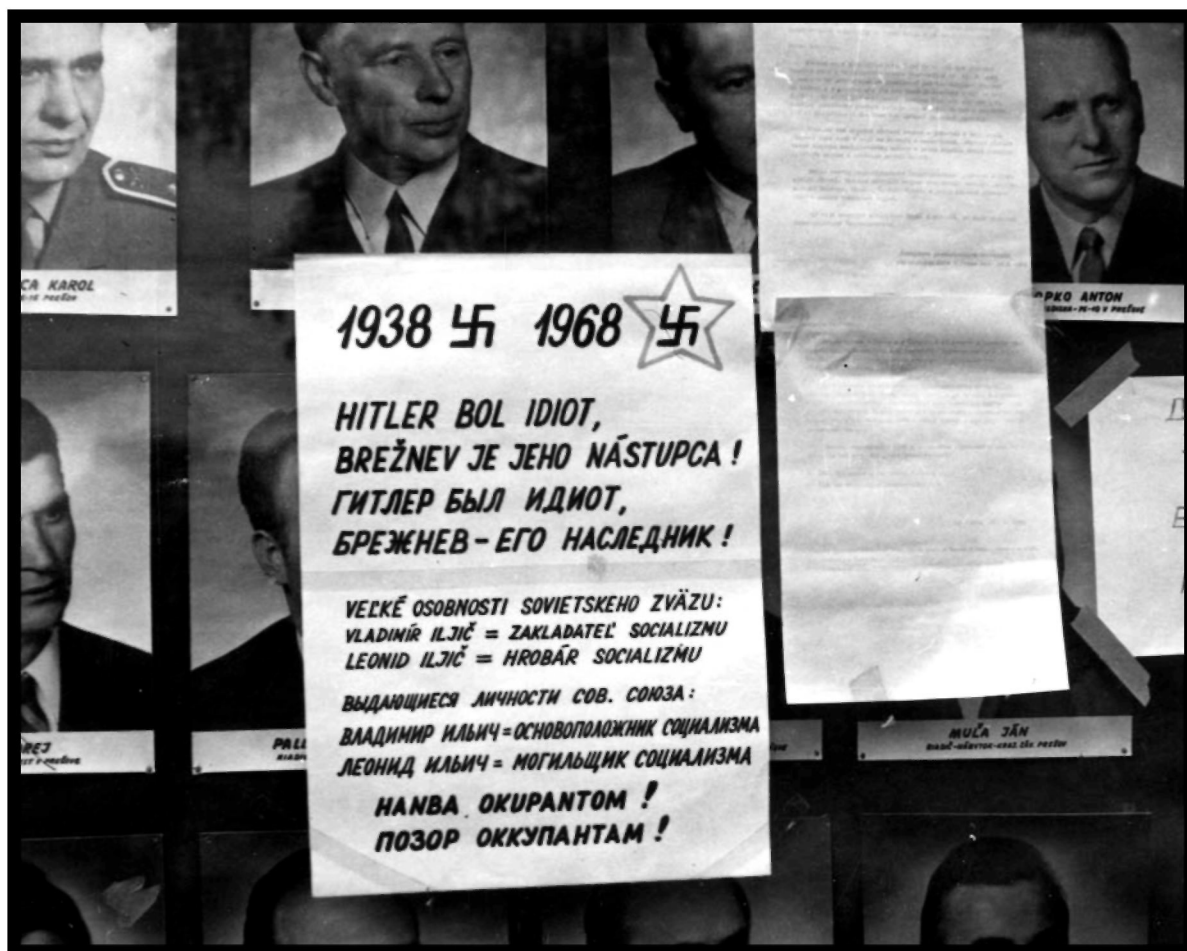
115 **Photographer Unknown:** Pamphlet comparing the occupation of Czechoslovakia in August 1968 to the Munich agreement in 1938.

116 **Neznámy:** Detail
na inváznu kolónu tankov
v prešovských uliciach.

116 **Photographer**
Unknown: Close capture of
the tank convoy in the streets of
Prešov.

117 **Neznámy:** Slovensko-ruský leták „1938 – 1968, Hitler bol idiot, Brežnev je jeho nástupca!“ spolu s ďalšími na tabuli cti v Prešove.

117 **Photographer Unknown:** Slovak-Russian pamphlet reading “1938 – 1968, Hitler bol idiot, Brežnev je jeho nástupca!” (Hitler was an idiot, Brezhnev is his successor!) next to other ones on a board of honour in Prešov.

118 **Neznámy:** Premávka na prešovských uliciach počas invázie.

118 **Photographer Unknown:** Traffic in the streets of Prešov during the invasion.

119 **Neznámy:** Demonštranti a invázna kolóna tankov v prešovských uliciach.

119 **Photographer Unknown:** Demonstrators and a tank convoy in the streets of Prešov.

120 **Neznámy:** Kolóna inváznych tankov zastavila na určených pozíciách v Prešove.

120 **Photographer Unknown:** Tank convoy stopped at designated positions in Prešov.

121 **Neznámy:** Posádka tanku počas prestávky. Prešov.

121 **Photographer Unknown:** Tank crew on a break. Prešov.

122 **Neznámy:** Osamelý invázny obrnený transportér v centre Prešova.

122 **Photographer Unknown:** Lonesome invasion armoured transporter in the centre of Prešov.

123 **Neznámy:** O niekoľko okamihov neskôr. Chodci a obrnená technika. Prešov.

123 **Photographer Unknown:** A few moments later. Pedestrians and armoured vehicles. Prešov.

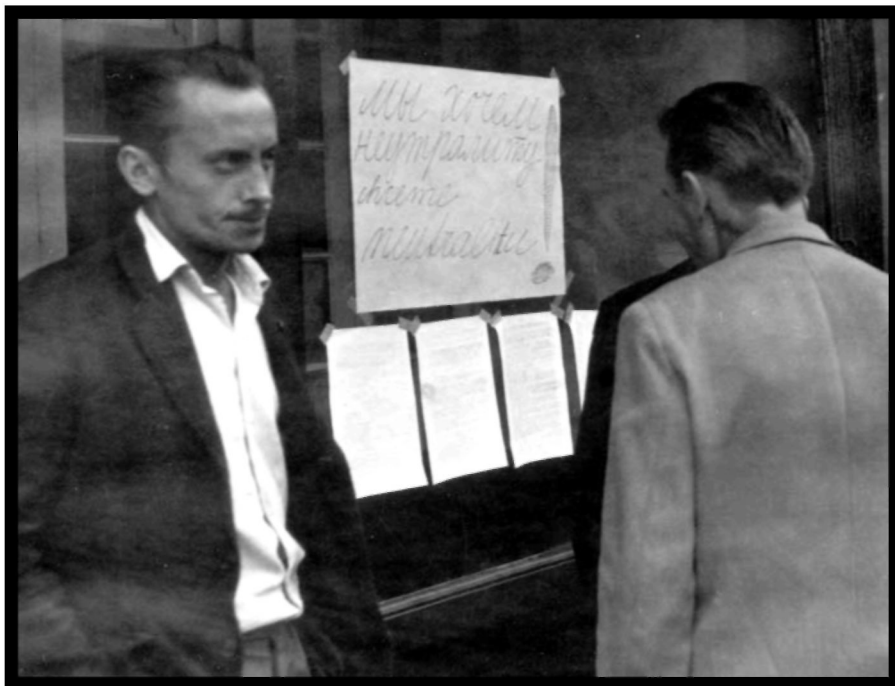

124 **Neznámy:** Chodci a obrnená technika. Prešov.

124 **Photographer Unknown:** Pedestrians and armoured vehicles. Prešov.

125 **Neznámy:** Čitatelia letákov vo výklade. Na väčšom z nich je rusko-slovenský text „My chočem neutralitu!“ (Chceme neutralitu).

125 **Photographer**
Unknown: Readers of pamphlets on a shop window. There is a Russian-Slovak text on the larger one “My chočem neutralitu!” (We want neutrality).

126 **Neznámy:** Vojenské nákladné vozidlo na prešovskom sídlisku.

126 **Photographer Unknown:** Military utility vehicle at a housing estate of Prešov.

127 **Neznámy:** Posádka invázneho tanku a deti. Prešov.

127 **Photographer Unknown:** Invasion tank crew and children. Prešov.

128 **Neznámy**: Demonstranti a posádka tanku. Prešov.

128 **Photographer Unknown**: Demonstrators and tank crew. Prešov.

129 **Neznámy:** Detailný záber na kolónu tankov. Prešov.

129 **Photographer Unknown:** Close capture of a tank convoy. Prešov.

130 **Neznámy:** Invázna kolóna a demonštranti v centre Prešova.

130 **Photographer Unknown:** Invasion convoy and demonstrators in the centre of Prešov.

132 **Neznámy:**
O niekoľko minút neskôr.
Prešov.

132 **Photographer Unknown:**
A few
minutes later. Prešov.

131 **Neznámy:** Demonštrácia pod dáždnikmi na prešovskom námestí.

131 **Photographer Unknown:** Demonstration under umbrellas in
a square in Prešov.

133 **Neznámy:** Príchod inváznych tankov do historického centra Prešova.

133 **Photographer Unknown:** Invasion tanks entering the historical centre of Prešov.

134 **Neznámy:** Príchod inváznych tankov do historického centra Prešova.

134 **Photographer Unknown:** Invasion tanks entering the historical centre of Prešov.

135 **Neznámy:** Príchod inváznych tankov do historického centra Prešova.

135 **Photographer Unknown:** Invasion tanks entering the historical centre of Prešov.

136 **Neznámy:** Hlad po informáciách. Tlačénica pred výkladom obchodu v centre Prešova.

136 **Photographer Unknown:** Hunger for information. A squeeze in front of a shop window in the centre of Prešov.

137 **Neznámy:** Chlapec číta slovensko-ruský plagát „Sovieti či Rusi – eto vaše delo“ (– to je vaša práca) na telefónnej búde v centre Prešova.

137 **Photographer Unknown:** A boy reading a poster in Slovak and Russian “Sovieti or Rusi – eto vaše delo” (– that is your work) posted on a telephone booth in the centre of Prešov.

138 **Neznámy:** Cesta z práce. Tanky na prešovskom sídlisku.

138 **Photographer Unknown:** On the way from work.
Tanks at a housing estate in Prešov.

140 **Neznámy:** Mapa so slovensko-ruským nápisom „Agresor“. Prešov.

140 **Photographer Unknown:** Map with a Slovak-Russian inscription “Agresor” (Aggressor). Prešov.

139 **Neznámy:** Demonštranti v centre Prešova.

139 **Photographer Unknown:** Demonstrators in the centre of Prešov.

141 **Neznámy:** Demonstranti pred obrneným vozidlom v centre Prešova.

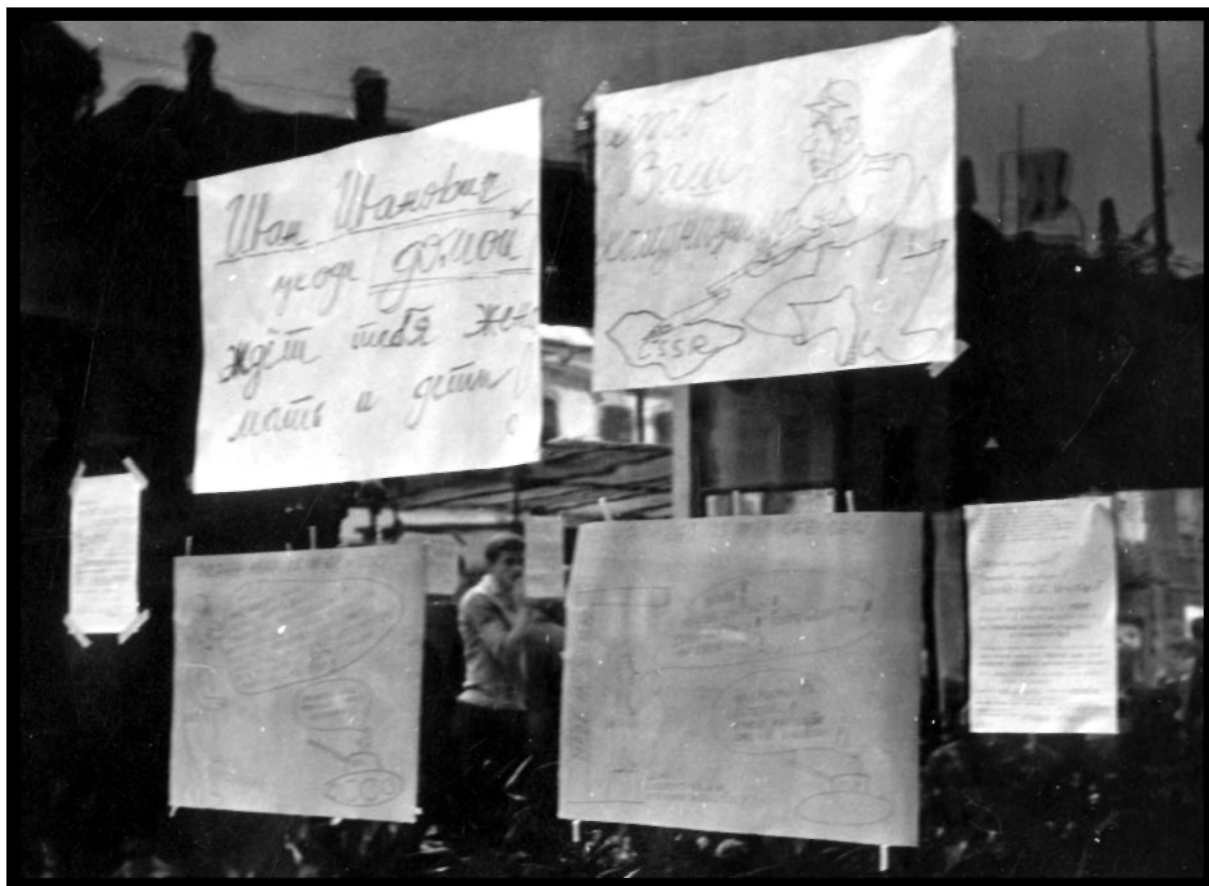
141 **Photographer Unknown:** Demonstrators in front of an armoured vehicle in the centre of Prešov.

142 **Neznámy:** Malý Prešovčan
pred výkladom s plagátom
s textom: „Občania, mládež!
Z Prešova urobte mŕtve mesto!
Vyveste čierne zástavy!“

142 **Photographer**
Unknown: Little boy in front
of a shop window with a poster
reading: “Citizens, youth! Make
Prešov a dead city! Hang the
black flags!”

144 **Neznámy:** Výklad s protiokupačnými plagátmi v centre Prešova. Vľavo je ruský text: „Ivan Ivanovič uchodi domoj ...!“ (Ivan Ivanovič chod' domov ...!).

144 **Photographer Unknown:** Show window with anti-occupation posters in the centre of Prešov. Russian text on the left: “Ivan Ivanovič uchodi domoj ...!” (Go home Ivan Ivanovič ...!).

143 **Neznámy:** Čakanie na potraviny. Rad pred obchodom. Prešov.

143 **Photographer Unknown:** Waiting for groceries. Shopping line in front of a shop. Prešov.

145 **Neznámy:** Osamelý tank pri trolejbusovej trati v centre Prešova.

145 **Photographer Unknown:** A lonesome tank at the trolleybus track in the centre of Prešov.

146 **Neznámy:** Otáčajúci sa tank pri železničnom priecestí a zvedavci.

146 **Photographer Unknown:** A tank turning at the railway crossing and curious onlookers.

147 **Príslušník Štátnej bezpečnosti:** Fotografia obytného sídliskového bloku na Levočskej ulici. V suteréne sa nachádzali kancelárske priestory Mestského bytového podniku v Prešove, odkiaľ sa v dňoch 26. 8. – 1. 9. 1968 šírilo ilegálne vysielanie „Slobodného vysieláča Východné Slovensko II“ (označené šípkou a číslom 1).

147 **Member of the State Security:** Photograph of a house of flats on Levočská ulica. The office spaces in the basement of a City housing council in Prešov served to transmit illegal broadcasting of the "Free Transmitter East Slovakia II" (marked with an arrow and number 1).

148 Výzva Mestského výboru KSS a Rady Mestského národného výboru v Kežmarku na udržanie poriadku zhabaná Štátnou bezpečnosťou v Kežmarku.

148 Appeal of the Slovak Communist Party City Council Office and the City National Council Office board in Kežmarok to maintain public order; impounded by the State Security in Kežmarok.

Vážení spoluobčania!

Mestský výbor KSS a Rada MsNV v Kežmarku obracajú sa v týchto pohnutých chvíľach na Vás s prosbou, aby v prípade, že dôjdu do nášho mesta okupačné vojská, ste zachovali kl'ud a občiansku rozvahu

VYZÝVAME VÁS, ABY SME Z NÁŠHO MESTA UROBILI MŔTVE MESTO TÝM, ŽE NEBUDETE VYCHÁDZAŤ Z DOMOV!

Osobitne prosíme občanov, aby presvedčili najmä dorastajúce deti, aby sa vystríhali všetkých nezmyselných činov. Každá provokácia - neuvážení čin, môže mať za následok, ľudské životy našich spoluobčanov

Občianskou disciplínou zabráňte nezmyselnému zhľukovaniu, nezmyselnému nakupovaniu potravín, pretože práve týmto môžeme sťažiť situáciu sebe aj svojim spoluobčanom

Svojou poctivou prácou podporme, ÚV KSČS na čele s Alexandrom Dubčekom, vládu ČSSR na čele so s. Černíkom a prezidenta armádneho generála Ludvika Svobodu

Veríme, že dnešná neprehľadná situácia bude urýchlene riešená medzi našimi stranickými a štátnymi činiteľmi a velením ozbrojených síl

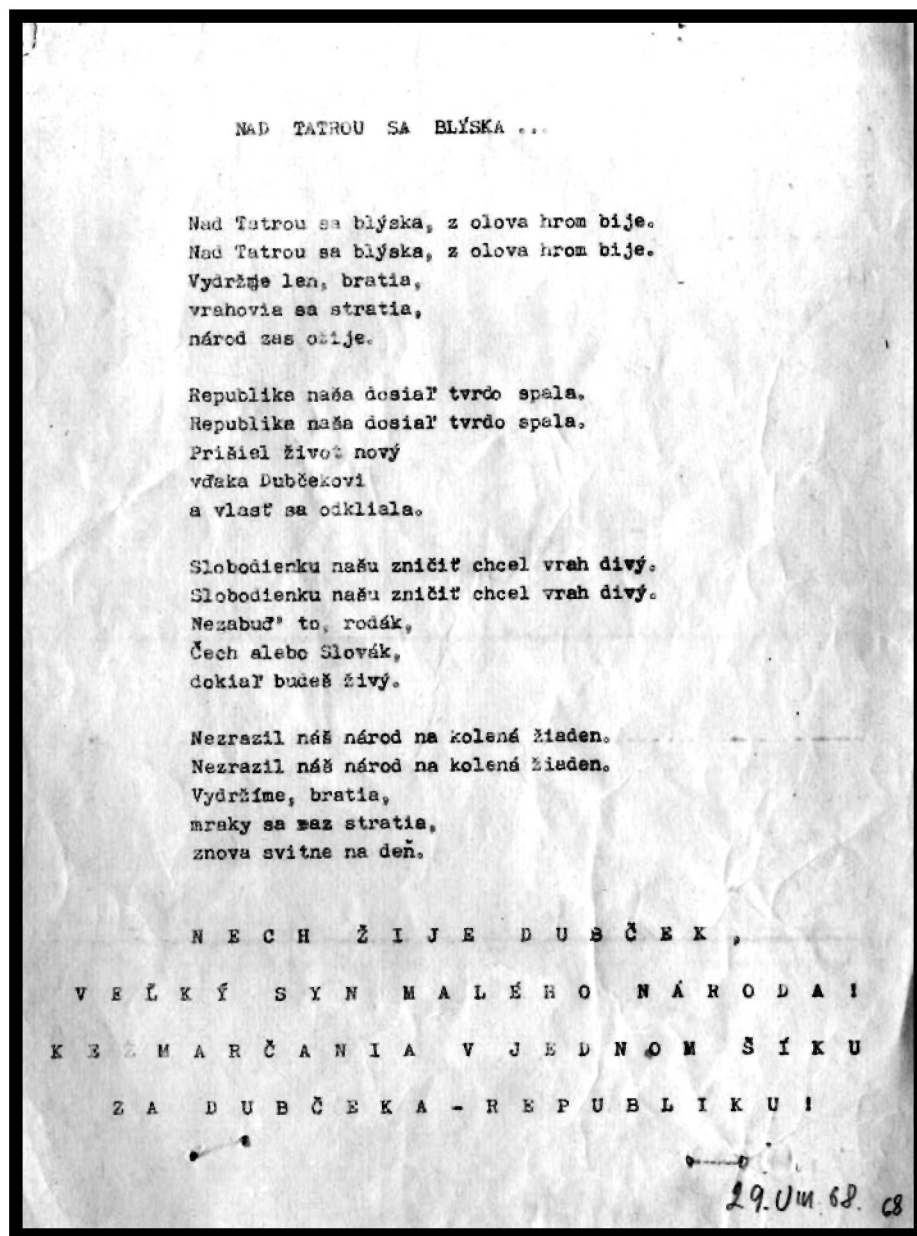
Občania! Veríme Vám!

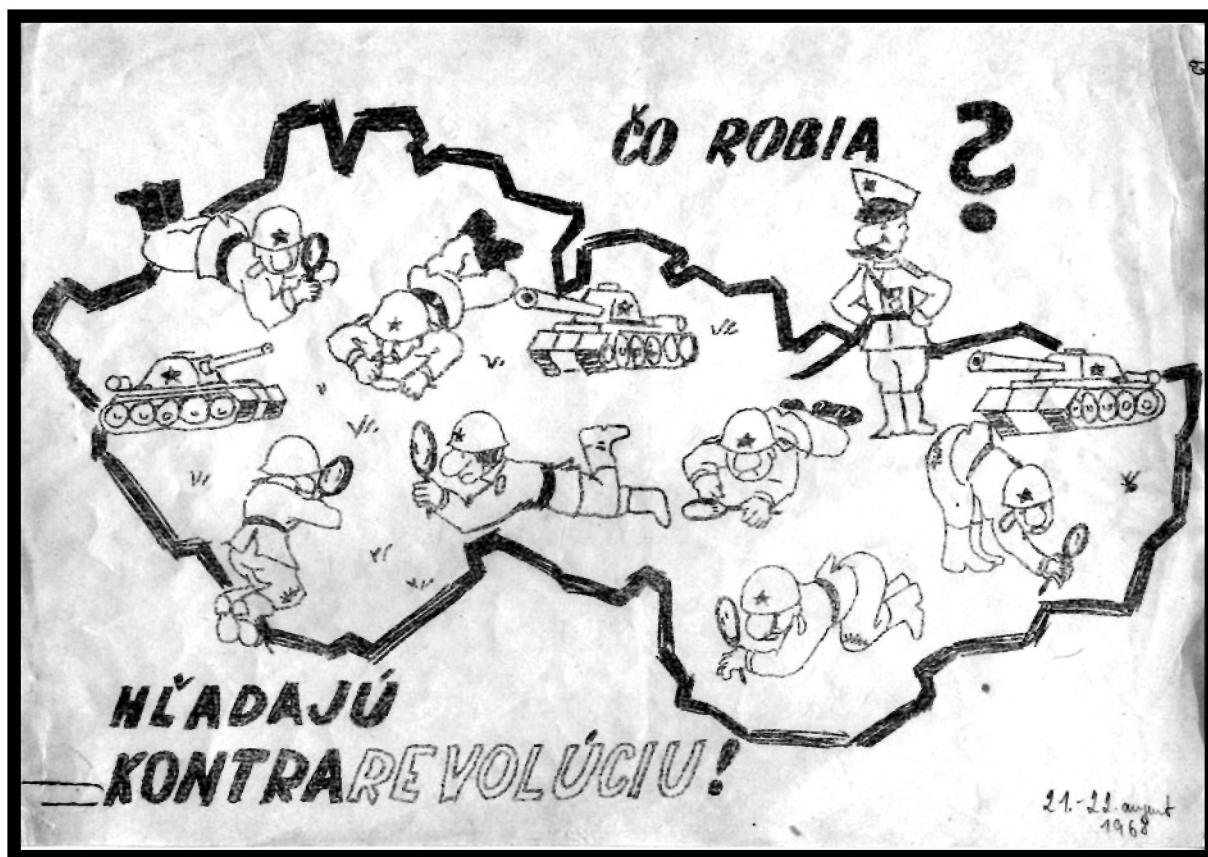
Buďte disciplinovaní! Dodržiujte pokyny MV KSS a Rady MsNV!

NECH ŽIJE SLOBODNÉ ČESKOSLOVENSKO!

149 Leták
s protiokupačnou verziou
textu slovenskej časti
štátnej hymny „Nad
Tatrou sa blýska“ zhabaný
Štátnou bezpečnosťou
v Kežmarku 29. 8. 1968.

149 Pamphlet with a short
anti-occupation version of
the Slovak national anthem
“Nad Tatrou sa blýska”
(Lightning Flashing over
Tatra); impounded by the
State Security in Kežmarok
on August 29, 1968.

150 Leták s textom „Čo robia? Hľadajú kontrarevolúciu!“ zhabaný Štátnou bezpečnosťou v Kežmarku 21. – 22. 8. 1968.

150 Pamphlet reading “What are they doing? They are looking for a counter-revolution!” impounded by the State Security in Kežmarok on August 21 – 22, 1968.

**Okupantom nepodajte
žiadnu informáciu,
dezorientujte ich,
ale zachovajte rozvahu!**

151 Leták s textom „Okupantom nepodajte žiadnu informáciu, dezorientujte ich, ale zachovajte rozvahu!“ zhabaný Štátnou bezpečnosťou v Kežmarku 22. 8. 1968.

151 Pamphlet reading “Do not provide the occupants with any information, disorient them, but retain your poise!” impounded by the State Security in Kežmarok on August 22, 1968.

Signatúry použitých archívnych dokumentov

Archív Ústavu pamäti národa, fond Zbierka dokumentov k roku 1968, inv. č. 1: **obr. 1 – 47.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Krajská správa Zboru národnej bezpečnosti – Správa Štátnej bezpečnosti Banská Bystrica, Zväzková agenda, arch. č. 45 146: **obr. 48 – 58.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Ján Kučerák, škat. 1: **obr. 59 – 85.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Okresná správa Zboru národnej bezpečnosti – Oddelenie Štátnej bezpečnosti Bardejov (fond B 10 1/II), inv. č. 2, škat. 1: **obr. 105.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Okresná správa Zboru národnej bezpečnosti – Oddelenie Štátnej bezpečnosti Poprad (fond B 10 6/II), inv. č. 10, škat. 1: **obr. 86 – 98.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Okresná správa Zboru národnej bezpečnosti – Oddelenie Štátnej bezpečnosti Poprad (fond B 10 6/II), inv. č. 12, škat. 1: **obr. 114.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Okresná správa Zboru národnej bezpečnosti – Oddelenie Štátnej bezpečnosti Poprad (fond B 10 6/II), inv. č. 9, škat. 1: **obr. 148 – 151.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Okresná správa Zboru národnej bezpečnosti – Oddelenie Štátnej bezpečnosti Prešov (fond B 10 7/II), inv. č. 10, škat. 1: **obr. 99 – 104.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Okresná správa Zboru národnej bezpečnosti – Oddelenie Štátnej bezpečnosti Prešov (fond B 10 7/II), inv. č. 18, škat. 1: **obr. 106 – 108.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Okresná správa Zboru národnej bezpečnosti – Oddelenie Štátnej bezpečnosti Prešov (fond B 10 7/II), inv. č. 41, škat. 2: **obr. 115 – 147.**

Archív Ústavu pamäti národa, fond Okresná správa Zboru národnej bezpečnosti – Oddelenie Štátnej bezpečnosti Rožňava (fond B 10 8/II), inv. č. 30, škat. 1: **obr. 109 – 113.**

References

The Nation's Memory Institute Archives, Collection of documents regarding 1968, inv. no. 1: **pict. 1 – 47.**

The Nation's Memory Institute Archives, collection Regional Directorate of the State Security – Directorate of the State Security, File agenda, arch. no. 45 146: **pict. 48 – 58.**

The Nation's Memory Institute Archives, Ján Kučerák collection, box 1: **pict. 59 – 85.**

The Nation's Memory Institute Archives, District Directorate of the State Security – Department of the State Security Bardejov (collection B 10 1/II), inv. no. 2, box 1: **pict. 105.**

The Nation's Memory Institute Archives, District Directorate of the State Security – Department of the State Security Poprad (collection B 10 6/II), inv. no. 10, box 1: **pict. 86 – 98.**

The Nation's Memory Institute Archives, District Directorate of the State Security – Department of the State Security Poprad (collection B 10 6/II), inv. no. 12, box 1: **pict. 114.**

The Nation's Memory Institute Archives, District Directorate of the State Security – Department of the State Security Poprad (collection B 10 6/II), inv. no. 9, box 1: **pict. 148 – 151.**

The Nation's Memory Institute Archives, District Directorate of the State Security – Department of the State Security Prešov (collection B 10 7/II), inv. no. 10, box 1: **pict. 99 – 104.**

The Nation's Memory Institute Archives, District Directorate of the State Security – Department of the State Security Prešov (collection B 10 7/II), inv. no. 18, box 1: **pict. 106 – 108.**

The Nation's Memory Institute Archives, District Directorate of the State Security – Department of the State Security Prešov (collection B 10 7/II), inv. no. 41, box 2: **pict. 115 – 147.**

The Nation's Memory Institute Archives, District Directorate of the State Security – Department of the State Security Rožňava (collection B 10 8/II), inv. no. 30, box 1: **pict. 109 – 113.**

ISBN 978-80-89335-06-0

9788089335060